

TADEUSZ PRUSZKOWSKI

ΤΟ ΚΟΡΙΤΣΙ ΜΕ ΤΗΝ ΚΙΘΑΡΑ

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΕΤΟΣ Η΄ — 1934
ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ, 15 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1934

ΤΕΥΧΟΣ 184

ΑΠΟ ΤΑ "ΑΙΓΙΝΙΤΙΚΑ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑ,,

ΤΑ ΚΑΪΚΙΑ

"Όπως ήρθαν, βράδυ - βράδυ, μ' ανοιγμένα τὰ πανιά,
έτσι φύγανε, μιά νύχτα μέ τ' αστέρια,
τὰ καΪκια, πού άραγμένα σέ μιά άπάνεμη γωνιά,
μοιάζαν άσπρα περιστέρια.

Ποιός τὰ φέρνει; ποιός τὰ πέρνει; μέ βοριά και μέ νοτιά;
Μιά νεράιδα τὰ προστάζει, λένε, Μοΐρα
τὰ καΪκια, τήν καρδιά τους πού καίει ή μαύρη ξενιτειά,
τὰ κορμιά τους τρώει ή άρμύρα.

Σάν τραγούδι άλαργεμένο μέ τ' άγέρι, σιγαλό,
τό λιμάνι, βράδυ - βράδυ, άναταράξαν
τὰ καΪκια, πού μιά νύχτα ξαναπήγαν στό καλό
και ποιός ξέρει ποθ ν' άράξαν!

Θά μπουν τώρα σ' άλλες χώρες κι άλλες ώρες και χαρές
και θά πάρουν και θά δώσουν τήν πραμάτεια
τὰ καΪκια, πού οί καλές τους καρτερούν νοικοκυρές,
πού τὰ κλαΐνε τόσα μάτια.

Κι άν όργή κακιά τὰ στείλη σέ κανάλι μακρινό
και τό κθμα καταπιή τήν όμορφιά τους,
τὰ καΪκια, όλο θά ρίχνουν στοθ νησιοθ τόν ούρανό
τή θλιμμένη συγνεφιά τους...

ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ

Μέσα στη νύχτα ξάφνιασμα—θαρρείς όνειρου ρίγος—
οί βάρκες, τὰ καΪκάκια και
ό μώλος ό Αιγινίτικος, στενός, ρηχός και λίγος,
άπό τό Κόρτε ως μέ τό Κέ.

Καὶ μήτε ἀνάσσα, μήτε μέσ' στὴν ἡσυχία ἐτούτη
 λογιάζεται ὁ νοῦς ἄλλη χαρά,
 παρὰ τὸ φεγγαράκι, πού, βουτώντας μακροβούτι,
 χρυσώνει ὡς κάτου τὰ νερά.

Κι ὅπως οἱ ἀντένες, χέρια λές, ξαμώνουν πρὸς τ' ἀστέρια,
 θέλεις δὲ θέλεις, δὲ μπορείς,
 κι ὄλο τοὺς δένεις στίς κορφές γαλάζια περιστέρια,
 τὸ φῶς κορόννα τοὺς φορεῖς.

Σάμπως τοῦ κόσμου ἡ ὀμορφιά στάθηκε ἐδῶ κι' ἀγάλι
 μὲ τὸ πινέλο τὸ ἀλαφρό
 φρεσκάρει, ἀπόψε, ὅσο μπορεί πιὸ ὠραῖο τὸ περιγιάλι
 μέσα στὸ φῶς καὶ στὸν ἀφρό.

Ποῦ ἄλλο δὲ μένει σου, παρὰ τὴν πιὸ μικρὴ νὰ πάρης
 βαρκούλα καὶ μὲ τὰ κουπιὰ
 μακριὰ στὸ πέλαο ν' ἀνοιχτής, χαρούμενος βαρκάρης,
 ποῦ πάει καὶ δὲ γυρίζει πιά. . .

ΛΘΑΝ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗΝ

ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΜΑΙΤΕΡΛΙΓΚ

Ἀπὸ τὸν Μωρίς Μαίτερλιγκ—ἴσως διαβάσατε τὴ σχετικὴ εἶδηση—μια ἐπιτροπὴ ἐράνων γιὰ κάποιον ἀνδριάντα ποῦ πρόκειται νὰ στηθῆι στὸ Παρίσι, ζήτησε τὴ συνεισφορά του.

—Δὲν μπορῶ νὰ δώσω τίποτε, τοὺς εἶπε, χωρὶς νὰ ξέρω ποιὸς εἶναι ὁ γλύπτης ποῦ θὰ φτιάσῃ τὸν ἀνδριάντα.

Καί, ὅταν τοῦ εἶπαν πῶς δὲν εἶναι ἀκόμα ἀποφασισμένο σὲ ποῖο γλύπτη θ' ἀνατεθῆι ἡ δουλειά, τοὺς ἐδήλωσε.

— Τότε τὰ χρήματα ποῦ θὰ ἔδιναν γιὰ τὸν ἀνδριάντα, θὰ προτιμήσω νὰ τὰ δώσω σ' ἓνα φιλανθρωπικὸ κατὰστημα. Γιατί, ἂν πρόκειται νὰ προστεθῆι ἄλλος ἓνας ἀκόμα ἀσχημὸς ἀνδριάντας στοὺς τόσους ἄλλους ποῦ ἀσχημίζουν τὸ Παρίσι, δὲ θέλω νὰ γίνω συνένοχος ἐνὸς ἐγκλήματος.

Καὶ ὁμοίως πόσοι, στὴν Ἑλλάδα, γινόμεσθε καθεμέρα συνένοχοι τέτοιων ἐγκλημάτων, χωρὶς κανένο βάρος στὴ

συνείδησή μας! Ἐνῶ, ἂν εἶχαμε τὴν εὐσυνειδησία τοῦ Μαίτερλιγκ, δὲ θὰ εἶχε γεμίσει ἡ Ἀθήνα καὶ ἡ ἐπαρχία μὲ τόσα βαναυσουργήματα, ποῦ ἀτιμάζουν τὸν πολιτισμὸ μας καὶ θὰ ἐξακολουθοῦν νὰ κακοσυσταίνουν τὴν ἐποχὴ μας σ' ἐκείνους ποῦ θὰ ρθοῦν κατόπι μας. Διότι, ἂν μὲ τόση αὐστηρότητα κρίνῃ ἓνας ποιητὴς καὶ ἓνας αἰσθητικὸς σὰν τὸν Μαίτερλιγκ τοὺς ἀνδριάντες τοῦ Παρισίου, τί πρέπει νὰ πῆ κανεὶς γιὰ τὰ περίφημα μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἐπαρχιακῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος ποῦ, τώρα τελευταῖα, μὲ τὰ διάφορα ἡρώα τῆς Ἐπαναστάσεως, πληρώνουν κι αὐτὲς τὸ φόρο τοὺς στὴν ἀκαλαίσθησα καὶ τὴ βαρβαρότητα; Ἀλλὰ ποιὸς ἀπ' ὄσους ἔδωκαν τὸν ὀβολό τους γιὰ τὴν κατασκευὴ τῶν μνημείων αὐτῶν καί, πρῶτ' ἀπὸ ὄλους, τὸ Κράτος, οἱ Δῆμοι καὶ οἱ Κοινότητες, αἰσθάνεται τὴν παραμικρό-

τερη εὐθύνη γιὰ τὸ κακὸ ποῦ ἔκανε; Ὅλοι βρισκόμαστε σύμφωνοι νὰ γίνῃ ἓνα μνημεῖο, ποῦ τὸ ἐπιβάλλει ἡ ἐθνικὴ εὐγνωμοσύνη ἢ ἡ ἐθνικὴ ἀναγνώριση. Ὅλοι βρισκόμαστε πρόθυμοι νὰ προσφέρουμε τὸν ὀβολό μας. Κανένας ὁμοῦ δὲ ρωτᾷ σὰν τὸν Μαίτερλιγκ:

—Καὶ ποιὸς θὰ τὸ κἀνῃ, παρακαλῶ; Ἐὰ μοῦ πῆτε πῶς κι ἂν ρωτήσῃ, κι ἂν τὸ μάθῃ, πάλι δὲ βγαίνει τίποτε. Γιατί, ὅταν τὰ ἴδια τὰ βαναυσουργήματα, ποῦ βλέπουμε καθεμέρα νὰ φυτρώνουν μπροστά μας, ὄχι μόνο δὲ μᾶς ἐνοχλοῦν καθόλου, ἀλλὰ καὶ μᾶς φαίνονται ἴσως ἀριστουργήματα, τί θὰ ὠφελήσῃ νὰ ξέρουμε ἀπὸ πρὶν τὸν τεχνίτη ποῦ θὰ τοῦ ἐμπιστευθοῦμε ἓνα δημόσιο ἔργο τέχνης; Οὔτε τὸν Πραξιτέλη καὶ τὸν Ἰκτῖνο ἔχουμε μεταξὺ μας, γιὰ νὰ μᾶς εἶναι ἀρκετὴ ἐγγύηση μόνο τὸ ὄνομά τους, οὔτε ὑπάρχουν πολλοὶ μεταξὺ μας μὲ τὴν αἰσθητικὴ αὐθεντία ἐνὸς Μαίτερλιγκ, ποῦ νάχουν τὸ δικαίωμα γιὰ μίαν τέτοια ἀξιῶση, σὰν τὴ δική του. Τὸ τολμηρὸ καὶ πρωτότυπο, λοιπόν, φέροισιμο τοῦ Βέλγου ποιητοῦ δὲ μᾶς χρησιμεύει, θὰ μοῦ πῆτε, σὲ τίποτε. Καὶ ὄχι μόνο σ' ἐμᾶς, ἀλλὰ καὶ σὲ πολλοὺς ἄλλους λαούς, πιὸ πολιτισμένους ἀπὸ μᾶς. Ὁ κόσμος δὲν ἔφτασε ἀκόμα σὲ τέτοιο σημεῖο πολιτισμοῦ, ὥστε τὰ ζητήματα τῆς τέχνης νὰ λύωνται μὲ δημοψηφίσματα. Καὶ ὁμοῦ, μὲ ὅλα αὐτὰ, τὸ παράδειγμα τοῦ Μαίτερλιγκ, ὅπως καὶ νὰ τὸ πάρῃ κανεὶς, ἔστω καὶ σὰν μίαν ὠραία ἰδιοτροπία, δὲν παύει νὰ ἔχῃ τὴ θεωρητικὴ του ἀξία καὶ τὴ βαθύτερη πρακτικὴ του σημασία. Μᾶς δείχνει ὅτι σὲ κάθε ἐγκλημα κατὰ τῆς δημοσίας καλαισθησίας εἴμαστε ὅλοι συνένοχοι, καὶ ὅτι καθένας μας ἔχει τὸ μερίδιό του στὴ γενικὴ εὐθύνη, ὅπως ἔχει τὸ μερίδιό του καὶ στίς ἄλλες εὐθύνες ποῦ βαραίνουν ἓνα λαὸ καὶ μίαν ἐποχὴ ἀπέναντι τῆς ἱστορίας του. Γιατί, ὅπως καὶ τὴ

δόξα τοῦ Παρθενῶνα τὴ μοιράζονται ὅλοι οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ μεγάλου ἑλληνικοῦ αἰῶνα, ἀπαράλαχτα καὶ τὴν εὐθύνη ὄλων τῶν ἀντιστρόφων Παρθενῶνων τῆς ἐποχῆς μας, θὰ τὴ μοιρασθοῦμε κάποτε ὅλοι οἱ Ἕλληνες ποῦ ζοῦμε σήμερα.

Ἄν αὐτὸ τὸ συναίσθημα τῆς συνεισφοράς, καὶ μονάχ' αὐτό, μᾶς μείνει ὡς κέρδος ἀπὸ τὸ ὠραῖο παράδειγμα τοῦ Μαίτερλιγκ, τὸ κέρδος μας θὰ εἶναι ἀρκετό. Γιατί, ἂν δὲν εἶναι στὸ χέρι μας νὰ γίνουμε εἰκονοκλάστες ὄλων τῶν βαναυσουργημάτων ποῦ ἀτιμάζουν τὴν ἐποχὴ μας—κι αὐτὸ ἴσως θὰ γίνῃ μοιραῖα κάποτε—στὸ χέρι μας ὁμοῦ εἶναι ν' ἀπαιτήσουμε ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες μας νὰ προλαβαίνουν παρόμοια ἐγκλήματα, ἔστω καὶ σ' ἓνα κάποιον βαθμό. Ἐτσι, ὅταν μίαν Κυβέρνηση θὰ ξέρῃ ὅτι ἔχει νὰ δώσῃ εὐθύνες ἀπέναντι τοῦ λαοῦ ὄχι μόνο γιὰ τὴ δημοσιονομικὴ καὶ τὴν οἰκονομικὴ τῆς πολιτικὴ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν καλλιτεχνικὴ τῆς πολιτικὴ, θὰ τὸ συλλογίζεται πολὺ νὰ δημιουργῆ, ἀπὸ τὰ καλλιτεχνικὰ ζητήματα τοῦ τόπου, εὐκαιρίες πολιτικῶν ἐκμεταλλεύσεων καὶ κομματικῶν φαβορισμῶν.

Ὅπως πᾶνε τώρα τὰ πράγματα, τὰ μόνον ἐγκλήματα στὴν Ἑλλάδα ποῦ δὲ δημιουργοῦν καμμία εὐθύνη, εἶναι τὰ ἐγκλήματα κατὰ τῆς δημοσίας καλαισθησίας. Καθένας εἶναι ἐλεύθερος νὰ ἐγκληματῆ. Δὲν ὑπάρχει οὔτε ἐνοχος, οὔτε συνένοχος. Καί, γι' αὐτὸ ἀκριβῶς, τὸ παράδειγμα τοῦ Μαίτερλιγκ, ποῦ ἀρνήθηκε καὶ τὸν ὀβολό του ἀκόμα στὸν ἔρανο γιὰ ἓναν ἀνδριάντα, μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ δὲν ἦταν ἀσφαλισμένος πῶς δὲ θὰ γίνῃ, ἄθελά του, συνένοχος σ' ἓνα ἐγκλημα κατὰ τῆς τέχνης, δείχνει μίαν συνείδηση εὐθύνης ποῦ θὰ ἦταν εὐτύχημα ἂν μπορούσε νὰ γίνῃ κάποτε κοινὴ συνείδηση καὶ στὴν Ἑλλάδα.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΕΝΑΣ ΠΑΛΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ποτέ δεν είχε στη ζωή του πρόγραμμα, σχέδια, σκοπούς, φιλοδοξίες. Ήταν παραδομένος από γένα, τυφλά κι' ασυναίσθητα, στη μοίρα του. Κάπου θά τον οδηγούσε—ας τον οδηγούσε όπου ήθελε! Έμαθε λίγα γράμματα στο ελληνικό σχολείο. Κ' έπειτα τ'α καλλιέργησε μοναχός του. Έγινε γραφιάς του συμβολαιογράφου. Χρημάτισε και γραμματικός του Δημαρχείου. Κουτσοζούσε. Φαμελιά δεν είχε. Οί γονιοί του έλειψαν νωρίς. Ο αδερφός του πέθανε. Πάντρεψε την αδερφή του μ' ένα μπακάλη και τής έδωσε όλη την περιουσία τους προίκα. Την πούλησαν κ' έφυγαν για την Αμερική. Ούτε του γράψανε ποτέ! Έτσι ξεκλήρισε από συγγενολοί. Βρέθηκε ολομόναχος με κάτι μακρυνούς συγγενείς, κι' αυτούς άσσογους. Πώς να μη παραδοθεί στη Μοίρα του; Ανάγκες ατομικές δεν είχε. Δεσμούς οικογενειακούς δεν είχε. Τί του χρειαζόταν τα σχέδια, οί σκοποί, οί φιλοδοξίες, τό πρόγραμμα; Έκανε αντίγραφα, έπαιζε πρέφα, κάπνιζε, έτρωγε, κοιμόταν. Δεν είναι τάχα μιά ζωή, μιά γεμάτη ζωή όλ' αυτά; Ποτέ δεν του κατέβηκε στο νου να φύγη απ' τό χωριό του, να καλύτερήσει τή θέση του, ν' αλλάξει τή ζωή του. Μά ο Δήμαρχος, πού τον άγαπούσε πολύ γιατί ήταν ταχτικός, άφοσιωμένος κι' υπάκουος—όλα αυτά από μοιρολατρεία,—πολλές φορές του είχε τάξει πώς θα του έξασφάλιζε μιά καλή θέση μόλις του περνούσε απ' τό χέρι, τό πρώτο πού θα γινόταν ύπουργικός. Όταν ο Δήμαρχος έγινε βουλευτής, δεν τον έέχασε. Μόλις ήρθε τό κόμμα του στα πράγματα, του έστειλε ένα διορισμό.

Ήταν για Γραμματέας Ταμείου. Γραμματέας Ταμείου;... Άς γίνη και Γραμματέας Ταμείου! Ούτε τό είχε ζητήσει, ούτε τό είχε νειρευτή. Όμως, μιά κι' έλαβε τό διορισμό, τί νάκανε; Νάλεγε όχι; Ξεκίνησε και πήγε στη θέση του. Σ' ένα μακρινό νησί πού δεν τό είχε ιδή ποτέ ούτε στο χάρτη. Έμεινε χρόνια εκεί. Τόν έέχασε και τό Ύπουργείο και τό κόμμα κι' ο αντίθετος βουλευτής. Ξέχασε κι' αυτός τόν έαυτό του. Δεν είχε άλλη φροντίδα από τόν κοντυλοφόρο του με την άθνατη χήνα μπροστά, πού έγραφε καταστρόγγυλα τούς

άριθμούς στα γαλάζια διπλότυπα, κι' από τό σουγιά του, πού έξυνε τά λάθη του κοντυλοφόρου. Έκανε τόσο πολλά, ώστε πέννα και σουγιάς δούλευαν τό ίδιο, τή μισή μέρα έγραφε και τήν άλλη μισή ξέγραφε. Κ' είχε τόσο πολύ τελειοποιηθή στο έξοιμο (δεν άφηνε ούτε σημαδάκι!) πού (έτσι του έλεγε κι' ο ταμίας) ήξερε πιά καλά να ξύνη παρά να γράφη. Όλοι οί άλλοι, άκόμα κι' ο ταμίας ο ίδιος, του φέρνανε αυτόνου τό λάθη τους να τά ξύση με τό σουγιά και να τά έξαφανίση!... Άς είναι. Πάλι χωρίς να καταλάβη, χωρίς να τό σκεφτή, χωρίς να τό ζητήσει, παντρέφτηκε εκεί στο νησί. «Αυτό τό κορίτσι είναι γεννημένο για σένα!» του είχε πη ο δήμαρχος. Γι' αυτόν; Μπορεί! Και τό στεφανώθηκε χωρίς αντίρρηση, χωρίς συγκατάθεση. Βρέθηκε ή πρόσθεση γινωμένη μοναχή της. Καλά, κακά—αυτό ήταν ένα λάθος πού δε μπορούσε να τό ξύση πιά ούτε ο σουγιάς του!...

Όμως, ο δήμαρχος τούς ύποστήριζε μόλις πήρε πολιτική δική του, κι' έγινε ο κύρ-Αντρέας ταμίας. Κρίμα πού δε μπορούσε πιά—ο νόμος ΦΜ' του 1878 περί έντοπίων...—να μείνη στο νησί τής γυναίκας του, όπου είχαν βουλευτή τόσο καλά. Μετατέθηκαν σ' ένα κοντινό νησί όλης έπαρχίας. Τό ταμείο ήταν στην άκρη στη θάλασσα, είχαν ήλιο και δροσιά, άγέρα και κύματα. Ευχαριστήθηκαν πολύ. Αυτός είχε πάρει μαζί του τόν κοντόχοντρο κοντυλοφόρο του και τό σωμένο τό σουγιά του—κ' έτσι δεν του άποφάνηκε ή μετάθεση. Τή δουλειά του!

Η γυναίκα του πρώτη φορά ταξίδευε στη ζωή της και τήν παραζάλισε κάπως ή φασαρία, όπως τή χλιοπίκρανε έπειτα ή ξενητεία. Τής έσπασαν πέντε πιάτα στη μεταφορά και τό ένα στρίποδο του καναπέ. Αύτά δεν αξίζει να τά θυμάται κανείς, μά εκείνη τήν εποχή τόσο είχε καταστενοχωρηθή ή καρδιά της, πού τ' ατύχια της άκουγαν όλοένα να σπάνε—κράκ, κράκ—πέντε πιάτα, και τά μάτια της έβλεπαν όλοένα να χοροπηδάη τάχα μπροστά της—δπ! δπ!—ένα σπασμένο στρίποδο! Έπειτα, με τόν καιρό έφαγαν τρείς, πέντε, όχτώ μετάθεις,

και τόσο συνήθισαν, πού μόλις περνούσαν όχτώ—δέκα μήνοι, τό βράδυ σαν άνοιγε ο κύρ-Αντρέας τό ταχυδρομείο, ρωτούσε ή κυρά-ταμιάνα περίλυπη:

—Δεν ήρθε άκόμα;

Η μετάθεση!... Κι' όταν έρχόταν—όταν έφευγαν, όταν έφταναν άλλαυ, σ' άλλα χώματα, σ' άλλον κόσμο, μόλις πού άνοιγαν τά μπαλότα, έσπαχνε άνυπόμονα να ιδεί σαν τί νάσπασε τάχα τούτη τή φορά. Μά κάτι έπρεπε να έχει σπάσει. Ήταν τό ταχτικό, τό συνηθισμένο. Δεν έπρεπε να παραλείπει ποτέ. Τήν τελευταία φορά πού δεν έσπασε τίποτα (άκούς εκεί τίποτα!) πόσο τούς κακοφάνηκε και στούς δύο!

—Αυτό είναι χρουσουζιά!

—Κάτι κακό θα μάς γίνη...

Και για να μη γίνη τό κακό, έρριξε μοναχή της μιά κανάτα και τήν έσπασε.

Ο Θεός δεν τούς είχε δώσει παιδιά. Καύμός. Τόσα μέρη γύρισαν, τόσες μαμές, τόσοι γιατροί τήν κοίταξαν, έκαμε κούρες. Αύτά είναι απ' τό Θεό! Αί, θάειχαν κι' αυτοί μιά χαρά στο σπίτι τους, ένα αποκομπιστά γεράματά τους. Τί λές, τί λές, τά παιδιά είναι παιδιά. Μά ποθείντα;

Και πώς πέρασαν τά χρόνια! Ο σουγιάς έλωσε στο έξοιμο κι' ο κύρ-Αντρέας δεν τήχε στοχαστεί ποτέ. Γιατί ποτέ δε στοχάστηκε στη ζωή του τίποτα. Όλα του ήρθαν άπομοναχά τους. Έτσι κ' ή σύνταξη! Του είπε εκείνη τήν άνεπάντεχη μέρα ο έπιθεωρητής:

—Καιρός είναι πιά ν' άναπαυθήτε. Σύνταξη θα έχετε καλή...

Ποτέ του δεν είχε φέρει αντίρρηση σε κανένα. Να φέρη τώρα στον κ. έπιθεωρητή; Τό δέχτηκε. Μά, λοιπόν, δε θα ξανακούψη πιά ποτέ να συντάξη τή γενική κατάσταση λησοδοσίας; Δε θα ξαναλάβη ποτέ πράσινες έγκυκλίους; Ούτε έφημερίδα τής Κυβερνήσεως;... Ούτε μετάθεση;... Ο σουγιάς δε θα του ξαναχρειαστή πιά ποτέ; Βέβαια, τό σουγιά θα τόν πάρη μαζί του... Μαζί του... Άλλά πού; Πού θα πάη να μείνη; Αυτό είναι τό μεγάλο, τό δύσκολο πρόβλημα. Πρώτη φορά στη ζωή του βρίσκεται στην ανάγκη να σκεφτή, να συγκρίνη, να σχεδιάση. Γιατί ή σύνταξη να μη γίνεται έτσι, σα μετάθεση;... Να λάβη τή διαταγή του ύπουργείου και να τραβήξη να πάη συνταξιούχος «εις τήν έδραν του!» Τόν άναστάτωσε αυτή ή περιπέτεια.

Πώς να διαλέξη έτσι ξαφνικά ένα μέρος όπου, χωρίς μετάθεση πιά, να περάση όλη τήν άλλη ζωή του; Ο έφορας ήτανε πιά παλύπειρος, κι' όταν ένοιωσε τό βάσανό του, είπε:

—Εμείς οί φτωχοί συνταξιούχοι άράζουμε πάντα ή στο χωριό μας ή στο χωριό τής γυναίκας μας ή στο μέρος πού πήραμε τή σύνταξή μας αν είνε φτήνεια... Διάλεξε!

Όσοτε πρέπει να διαλέξη ένα μέρος από τά τρία.

—Τί λές εσύ, γυναίκα;...

—Δεν πάμε στο νησί μας πόχει όλα τ' άγαθά του Θεού;...

Να διαφωνήση; Γιατί να διαφωνήση; Πού μπορούσαν ν' άπαγγιάσουν καλύτερα; Στο δικό του χωριό; Είχε τόσο ξεκόψει! Έλειπε τριανταπέντε χρόνια. Ποτέ δεν ξαναπήγε. Συγγενείς δεν είχε κανένα. Η αδερφή του ποτέ δεν του είχε δώσει σημάδι απ' τήν Αμερική. Ούτε με κανένα άλλον είχε άλληλογραφία έδώ και πολλά χρόνια. Όσο ζούσε ο φίλος του βουλευτής, αλλάζανε χρόνια πολλά στη γιορτή τους. Μά πέθανε κ' εκείνος ο καυμένος πρόωρα, νέος άκόμα. Καμμιά φορά έβλεπε στις έφημερίδες κανένα νέο απ' τήν πατρίδα του. Τό διάβαζε, τό ξαναδιάβαζε. Πολλές φορές δε θυμόταν ούτε τά πρόσωπα, ούτε τά πράματα πού άφορούσε αυτό τό νέο. Ποιός να ναι «ο εύπορος έμπορευόμενος Χρ. Νούσης» πού τόν πήραν οί ληστές σκλάβο; Πού να είνε «ο παραπόταμος Χλιβός» πού ξεχείλισε και «κατέκλυσε» τήν περιφέρεια; Μπορεί και να τύπωσαν με λάθος οί έφημερίδες τά όνόματα!...

Τίποτα δεν τόν έδενε πιά με τό χωριό του. Τίποτα δεν τόν τραβούσ' εκεί. Προσπαθούσε να προσανατολιστή έτσι νοερά. Πού μπορούσε να βρη σπίτι να νοικιάση, σε ποιά γειτονιά, σε ποιά θέση; Οί εικόνες όλες είχαν ξεθωριάσει στη μνήμη του... Όμως θα προτιμούσε στην παλιά του γειτονιά. Μπορεί και τό δικό του τό ίδιο τό πατρικό σπίτι—ποιός να τήχη τάχα;—να τό βρη άκατοίκητο, ξενοίκιαστο... Η ιδέα πώς μπορούσε να τό ξανακατοικήση του έφερνε κάποια φρικίαση. Ήρθε στο νου του άθέλητα ή δευτέρα παρουσία, όπως τή φαντάστηκε κάποτε άκούγοντας να μιλάη στην εκκλησία για τήν αιώνια ζωή ένας Ιεροκήρυκας... Καλά, και με ποιούς θα κάνει συντροφιά; Ποιοί ζούν; Ποιοί πέθαναν απ' τούς παλιούς; Τίποτα δεν ξέρει! Πήγαινε με τή φαντασία του να τοποθετηθή σε μιά συντροφιά, σε μιά γωνιά ενός καφενείου τής πατρίδας του, και δε μπορούσε να σχηματίση καθαρά, ξάστερα, ζωντανά αυτήν τή σκηνή, αυτήν τήν εικόνα... Τίποτα δεν τόν έδενε πιά με τό χωριό του. Τίποτα δεν τόν τραβούσ' εκεί... Αντίθετα, όταν συλλογίζονται τό χωριό τής γυναίκας του, χίλιες γνώριμες κι' άγαπημένες εικόνες προσώπων και πραγμάτων άναηδούσαν όλοζώντανες στη μνήμη του... Τό σπιτάκι τους στο γιαλό... Η μικρή πλατεία του περιπάτου... Τό καφενείο «των υπαλλήλων»... οί συγγενείς κ' οί φίλοι... ο δήμαρχος, ο γιατρός, ο συμβολαιογράφος, ή παρέα του στην πρέφα... Τό βαπόρι με τό ταχυδρομείο... Ώ, τώρα πιά τί ταχυδρομείο θα περιμένη αυτός; Οί «φάκελλοι» έχουν όλοτετα σωθή γι' αυτόν. Δε θα ξα-

ΜΙΑ ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑ (1834—1934)

ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΑΜΟΥ*

Λίγοι είναι όσοι γνωρίζουν ότι ἡ ἐπανάσταση, πού στήν ἄλλην Ἑλλάδα τελείωσε στὰ 1830, στὴ Σάμο κράτησε τέσσερα χρόνια ἀκόμη. Γι' αὐτὸ ἐκρίναμε πὼς εἶναι μιὰ εὐκαιρία τὸ πέρασμα ἑκατὸ χρόνων ἀπὸ τότε, γιὰ νὰ πούμε λίγα λόγια γι' αὐτὴ τὴ δεύτερη περίοδο τῆς σαμιώτικης Ἐπανάστασης.

Ἄν στὶς 3 Φεβρουαρίου τοῦ 1830 (ν. ἡ.) ἀναστήθηκε ἡ Ἑλλάς, ἡ Σάμος, μαζί με τὴν Κρήτη καὶ ἄλλα ἑλληνικὰ μέρη, φόρεσε τὸ στεφάνι τοῦ μάρτυρα: τὸ πρωτόκολλο τοῦ Λονδίνου ἀφῆσε ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ νέου βασιλείου τὴ Σάμο, τὴ μόνη ἐπαναστατημένη ἐπαρχία πού, πάντοτε νικηφόρα, δὲν πατήθηκε ποτὲ ἀπὸ Τούρκο σ' ἄλλο τὸ διάστημα τῆς Ἐπανάστασης. Μὰ οἱ Σαμιῶτες, περήφανοι, πολεμικοὶ κι' ἀδάμαστοι, ἀρνήθηκαν νὰ συμμορφωθοῦν μετὶς τῶν ἀποφάσεων τῶν δυνατῶν, — «Κατὰ ποῖον νόμον ὁ νικητὴς ὑποτάσσεται εἰς τὸν ἡττημένον;», — καὶ στὸ τέλος, ἀφοῦ πάλεψαν μετὶς τῶν Δυνάμεων, κατόρθωσαν νὰ πετύχουν τουλάχιστον ν' ἀναγνωριστῆ ἡ πατρίδα τους Ἑγεμονία αὐτόνομη καὶ φάρου ὑποτελῆς στὴν Τουρκία. Μὰ κι' ἔτσι ἀπαλλάχθηκαν ἀπὸ ἄλλες περιπέτειες καὶ κατόρθωσαν ἀπὸ τότε, ὅτι μετὶς τόσο αἶμα, καὶ ὕστερα ἀπὸ τόσα χρόνια, κατόρθωσε ἡ Κρήτη.

Ἀρχηγὸς καὶ σ' αὐτὴ τὴν προσπάθειά τους, ὅπως καὶ στὴν προηγούμενη, στά-

θηκε ὁ Γεώργιος Λογοθέτης ὁ Λυκοῦργος⁽¹⁾. Διορισμένος τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ἀπὸ τὸν Κυβερνήτη «Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος Λακωνίας καὶ κάτω Μεσσηνίας», πῆρε ἀδεία καὶ ἔτρεξε στὴ Σάμο, δῆθεν γιὰ οἰκογενειακὰς ὑποθέσεις, μὰ πραγματικὰ γιὰ νὰ διοργανώσει διαμαρτυρίες ἐναντίον τῶν συνθηκῶν, κατὰ συμβουλὴ τοῦ Καποδίστρια⁽²⁾. Πραγματικὰ, ἔφτασε στὴ Σάμο ὡς ἰδιώτης, μὰ στηριζόμενος στὸ ὅτι εἶχε διατελέσει ἀρχηγὸς τῆς Ἐπανάστασης στὴ Σάμο ἀπὸ τὰ 1821 ὡς τὰ 1829 καὶ σὰ νὰ προεξοφλοῦσε τὴν ἀναγόμευσή του στὴ Διοίκηση τοῦ νησιοῦ, ἐνέργησε ἐκλογή Συνέλευσης στὶς 28 Μαΐου (π. ἡ.), πού συγκροτήθηκε στὶς 5 Ἰουνίου καὶ ψήφισε τὴν ἀκόλουθη πολιτικὴ: 1) Ἐμμονὴ στὴν ἀπόφαση νὰ ἐνωθεῖ ἡ Σάμος μετὶς τὴν Ἑλλάδα. 2) Διατήρηση τῆς ἀνακωχῆς. 3) Διορισμὸς χωριστῆς τοπικῆς ἐξουσίας, ἀφοῦ ἡ ἑλληνικὴ δῆλωσε πὼς θ' ἀποσυρθεῖ καὶ 4) Συντονισμὸς τῶν ἐνεργειῶν τῆς μετὶς τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἑλληνικῆς Κυβέρνησης⁽³⁾. Σύμφωνα μετὶς τὴν τρίτη ἀπόφαση διόρισε τὸ Λυκοῦργο «Διευθυντὴ τῶν διοικητικῶν πραγμάτων τῆς Σάμου» καθὼς καὶ πενταμελῆ Δημογεροντία, ἔξω ἀπὸ τῶν χωριστῶν ἀρχῶν κάθε χωριοῦ. Ὑστερ' ἀπ' αὐτὰ, ὁ Ι. Κωλέττης, πού ἦταν τότε «Ἐκτακτὸς Ἐπίτροπος Ἀνατολικῶν Σποράδων», ἀποσύρθηκε κατὰ τὴν διαταγὴ τοῦ Καποδίστρια.

(1) Λογοθέτης ὀνομάστηκε ἀπὸ τότε πού πῆρε αὐτὸν τὸν τίτλο στὶς Παραδουνάβιες Ἑγεμονίες, Λυκοῦργος ἦταν τὸ ψευδώνυμό του ὡς Φιλικού, πού ὕστερα τὸ ἔκαμε οἰκογενειακόν.

(2) Ὅταν ὁ Λυκοῦργος διαμαρτυρήθηκε στὸν Καποδίστρια, ἔλαβε τὴν ἀκόλουθη ἀπάντηση: «Ἐπειδὴ, ὅπως ἐκ Κρήτης, οὕτω καὶ ἐκ Σάμου, θέλει ἀρθεῖ ἡ ἑλληνικὴ ἐξουσία, φροντίσατε νὰ αὐτῆσθε διοικήσιν συνετήν, ἢ δὲ διοικήσιν αὐτῆς προσπαθῆσιν νὰ παραστήσῃ τὰ δικαιώματα τῆς Σάμου, ὅπου δεῖ, καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐνωσίν τῆς». Ν. Σ τ α μ α τ ι ἄ δ η Σ α μ. Α' 413.

(3) Τὸ ψήφισμα, δημοσιευμένο αὐτῶν Α' 465. Θὰ παραπέμψω μόνο σ' αὐτὸ τὸ βιβλίον, γιὰτὶ ἔχει ὑπ' ἄφ' ἑ τὰ ἄλλα τρία προηγούμενα, περιέχει περισσότερὰ ἔγγραφα καὶ συγχρόνως εἶναι τὸ προσιώτερο.

Μετὶς τῶν ἐνεργειῶν αὐτῶν διαμορφώθηκε μιὰ πολὺπλοκὴ κατάσταση: Ἡ Σάμος, σύμφωνα μετὶς τὸ ψήφισμα τῆς Γ' Συνέλευσης Ἑλλάδος εἶναι αἰ λαβοῦσαι τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ τυράννου ἐπαρχίας, ἀρνεῖται νὰ ὑποταχθεῖ στὴν Τουρκία καὶ θέλει νὰ ἐνωθεῖ μετὶς τὴν Ἑλλάδα, μὰ κι' αὐτὴ, σύμφωνα μετὶς τὸ πρωτόκολλο τῆς 3 Φεβρ. 1830, κι' ἄργότερα μετὶς τὴ συνθήκη τῆς 21 Ἰουλίου 1832, δὲν τὴ δέχεται. Ἀλλὰ καὶ οἱ Δυνάμεις δὲ θέλουν νὰ φύγουν ἔξω ἀπὸ τὰ συμφωνημένα. Ἡ Σάμος, λοιπόν, γιὰ νὰ ἐπιτύχει τὸν πόθο τῆς, ἀποκτᾷ ἰδιαιτέρη ὑπόσταση, πού δὲν ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τῶν Δυνάμεων. Αὐτὸ ὅμως τὴ χτυπάει καίρια, γιὰτὶ τὰ πλοῖα τῆς δὲ μποροῦν νὰ ταξιδέψουν καὶ τὸ ἐμπόριό τῆς σταματᾷ. Ἡ Τουρκία δὲν ἀκούγεται διόλου, γιὰτὶ πολεμᾷ μετὶς τὸν Μωχάμετ - Ἄλυ (1831—33) καὶ γι' αὐτὸ μποροῦμε νὰ πούμε ὅτι ἡ Σάμος θὰ κατόρθωνε τελειωτικὰ, ὅτι ζητοῦσε, ἂν οἱ Δυνάμεις δὲν ἔφερναν ἀντίρρηση καὶ ἂν ὁ Λυκοῦργος κυβερνοῦσε λιγώτερο δημοκρατικὰ καὶ τσάκιζε τῶν ἐσωτερικῶν ἀντιδράσεις, πού στὴν ἀρχὴ δὲν τολμοῦσαν νὰ ἐκδηλωθοῦν, ἐκ μέρους τοῦ κόμματος τῶν Καλλικάντζαρων, ὅπως ἔλεγαν τοὺς γεωκλήμονες. Μὰ ποῖο ὑπεύθυνος εἶναι ὁ Γεράσιμος Σβορώνος, ὁ ὑποπρόξενος τῆς Ρωσσίας, πού μετὶς τῶν ἐκθέσεων του στὸν πρεσβευτὴ του συκοφαντοῦσε τὸν Λυκοῦργο ὅτι δὲν ἀντιπροσωπεύει τὰ πραγματικὰ αἰσθήματα τοῦ λαοῦ.

Ἀλλὰ στὴν ἀρχὴ κανεὶς δὲ μποροῦσε νὰ προβλέψει τὸ τέλος. Κι' ὅταν στὶς 15 Ἰουλίου ἦρθε ὁ Γεδικλῆ Μουσταφᾶ - ἀγᾶς μετὶς τὸν ἀμνηστευτικόν⁽⁴⁾, γιὰ νὰ δεχθεῖ τὴν ὑποταγὴ τῶν Σαμιωτῶν, αὐτοί, περήφανοι γιὰ τὴν προηγούμενη, πάντοτε νικηφόρα, δράση τους ἐναντίον τῶν Τούρκων, ἀρνήθηκαν νὰ δεχτοῦν ὑποταγὴ καὶ τὸν ἔστειλαν πίσω.

Ὁ Λυκοῦργος, ἐλπίζοντας ὅτι μετὶς τὴ μεσολάβηση τῆς ἑλληνικῆς Κυβέρνησης καὶ τῶν Ἀντιπρέσβων θὰ λυνόταν τὸ ζήτημα εὐνοϊκὰ, ἀνάγγειλε τόσο στὸν Καποδίστρια, ὅσο καὶ στοὺς Ἀντιπρέσβεις τὴν ἀποπομπὴ τοῦ Γεδικλῆ καὶ πρότεινε, ἂν ἡ Τουρκία ἐνδιαφερότανε γιὰ τὸ φόρο πού θὰ εἶχε ἀπὸ τὴ Σάμο, νὰ ἀναλάβει τὸ νησί τὴν πληρωμὴ 60.000 γροσιῶν τὸ χρόνο στὴν Πύλη καὶ νὰ ἐνωθεῖ μετὶς τὴν Ἑλλάδα⁽⁵⁾. Μὰ ὁ Καποδίστριας τὸν ἐπέπληξε, γιὰτὶ ἔδωξαν τὸν Γεδικλῆ, καὶ τὸν συμβούλεψε νὰ συνεννοηθῆ ἀπ' εὐθείας μετὶς τὴν Πύλη⁽⁶⁾, οἱ δὲ Ἀντιπρέσβεις ἔστειλαν δύο πολεμικὰ μ' ἐξουσιοδότηση στὸν Κυβερνήτη Βόμπερ νὰ ζητήσῃ τὸ λόγο τῆς ἀποπομπῆς τοῦ Γεδικλῆ καὶ ν' ἀκούσει τῶν ἀπόψεων

τῶν Σαμιωτῶν. Πραγματικὰ, ἔγινε μιὰ συνάντηση στὶς 23 Αὐγούστου καὶ σ' αὐτὴν ὁ Λυκοῦργος διασάφησε ὅτι τὸ φερμάνι δὲν ἔγινε δεκτό, γιὰτὶ ἦταν ἐναντίον τοῦ ψήφισμα τῆς Α' τοπικῆς Συνέλευσης καὶ ὅτι ἡ Σάμος δὲν ἀντιστρατεύεται τῶν Δυνάμεων, μόνο ζητᾷ τὴν ἐλευθερίαν τῆς καὶ γι' αὐτὸ θὰ στείλει στὸ Ναύπλιο, στοὺς Ἀντιπρέσβεις, πληρεξούσιους, νὰ συζητήσουν πάνω σ' αὐτὸ καὶ νὰ κανονίσουν καὶ τὸ ἐξαιρετικὰ ζωτικὸ ζήτημα τῆς ἐλευθερίας διεξαγωγῆς τοῦ ἐμπορίου⁽⁷⁾. Πράγμα πού ἔγινε ἄλλὰ ὁ μὲν Καποδίστριας ἀρνήθηκε ν' ἀναγνωρίσει γιὰ ἑλληνικὰ τὰ σαμιώτικα ναυτιλιακὰ ἔγγραφα, οἱ δὲ Ἀντιπρέσβεις οὔτε καν δέχθηκαν τοὺς πληρεξούσιους μόνον οἱ Ναύαρχοι παραδέχθηκαν ν' ἀφήσουν ἐλεύθερη τὴν κυκλοφορίαν τῶν σαμιώτικων πλοίων, μὰ προσωρινὰ καὶ μετὶς τὸν ὄρο νὰ στείλουν στὴν Πόλη πρεσβεῖα, πού νὰ ὁμολογήσει ὑποταγὴν στὸ Σουλτᾶνο⁽⁸⁾.

Μετὶς τὴν δευτέρην αὐτῆ ἀρνήσιν τοῦ Καποδίστρια νὰ συνεννοηθεῖ μετὶς Σαμιῶτες καὶ μετὶς τὴν πίεση τῶν Ναυάρχων ν' ἀπευθυνθοῦν στὴν Πόλη, κατάλαβαν ὅτι δὲ θὰ μποροῦσαν πιά νὰ περιμένουν τίποτε ἀπὸ τὸ Ναύπλιο. Γι' αὐτὸ κ' ἐπειδὴ ἡ Διοίκηση ἦταν δεσμευμένη ἀπὸ τὴ σχετικὴ ἀπόφαση τῆς Συνέλευσης νὰ συντονίζει τῶν ἐνεργειῶν τῆς μετὶς τὸ Ναύπλιο, ἐκάλεσε τὴ Β' Συνέλευση (17 Ὀκτ.), στὴν ὁποία λογοδότησε⁽⁹⁾ ὁ Λυκοῦργος καὶ πρότεινε τὴν ἀποστολὴν πρεσβεῖας στὴν Πόλη. Ἡ Συνέλευση ἐνέκρινε τὴν πολιτικὴν του καὶ ἀποφάσισε τὴν ἀποστολὴν πρεσβεῖας. Μὰ δὲν τῆς ἔδωσε πλατεῖαν πληρεξουσιότητα, γιὰτὶ δὲν τῆς ἐπέτρεψε νὰ ὑποχωρήσει, παρὰ στὴν ἀνάγκη, ὡς τὴν ἀπόλυτη αὐτονόμηση τοῦ νησιοῦ, κι' αὐτὸ μετὶς τὴν ἐγγύησιν καὶ τὴν προστασίαν τῶν δυνάμεων⁽¹⁰⁾. Μὰ καὶ δῶ οἱ Πρεσβευτὲς ἀρνήθηκαν νὰ τοὺς δεχτοῦν πρὶν πᾶν ἐπὶ Πατριάρχῃ καί, διὰ μέσου του, προσφέρουν τὴν ὑποταγὴν τους στὸ Σουλτᾶνο. Ἡ κατάσταση, λοιπόν, δὲν ἦταν τόσο εὐνοϊκὴ, ὅσο φαντάζονταν οἱ Σαμιῶτες: οἱ Πρεσβευτὲς ἐπιμένουν νὰ τηρηθεῖ ἡ ἀπόφαση τῶν Δυνάμεων, πού παραχωροῦσε τὴ Σάμο στὴν Τουρκία καὶ μόνο μ' αὐτὴ τὴν προϋπόθεση ὑπόσχονται νὰ ζητήσουν προνόμια γι' αὐτὴν. Μὰ ἡ ἐντολὴ τῶν ἀπεσταλμένων ἦταν, ὅπως εἶδαμε, περιορισμένη καὶ γι' αὐτὸ ζήτησαν νέες ὁδηγίες ἀπὸ τὸ Λυκοῦργο κι' αὐτὸς τοὺς εἶπε νὰ προτείνουν αὐτονόμησιν καὶ νὰ ὑποσχεθοῦν καταβολὴν φόρου ὅσο γιὰ τὸν πηγαιμὸν τους στὸν Πατριάρχη, δὲν εἶχε ἀντίρρηση, ἀρκεῖ νὰ τοῦ δῆλωναν ὅτι «ἡ Σάμος, στηριζομένη εἰς τὴν παρά τῶν

(7) Τὰ πρακτικὰ τῆς συζήτησης αὐτῆς. Α' 481 κέκ.

(8) αὐτῆς. Α' 494.

(9) αὐτῆς. Α' 497.

(10) αὐτῆς. Α' 510.

(4) Τὸ πρωτότυπο τῆς μετάφρασης βρίσκεται στὴν κατοχὴ μου. βλ. Σαμ. Α' 472.

(5) Τὸ πρωτότυπο, ἑλληνικὰ καὶ γαλλικὰ, στὴν κατοχὴ μου. βλ. Σαμ. Α' 476.

(6) αὐτῆς. Α' 478.

υπολογίζονται όσοι έφυγαν⁽²⁰⁾, αλλά αυτοί ήταν τα πιο ζωντανά στοιχεία του τόπου που χάθηκαν και δυστύχησαν στη Χαλκίδα και άλλου, ενώ θα ήταν χρήσιμοι στην πατρίδα τους.

(20) Γ. Δ. Βακιρτζή, Ιστορία της Σάμου, σ. 374.

Τόν Αύγουστο συγκροτήθηκε και η πρώτη Συνέλευση της Ήγεμονίας και ολοκληρώθηκε το πολίτευμα, όπως θα λέγαμε σήμερα. Μ' αυτό αρχίζει η νέα περίοδος της της σαμιακής Ιστορίας που έφτασε ως τα 1913.

Μ. Β. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

SAINT-GEORGES DE BOUHÉLIER

Ο ΙΠΠΟΤΗΣ

Τόν Ιππότη, καρδιά μου, τόν άκοϋς που περνά,
που άπ' τά μακρυνά Περρασμένα γυρνά!..

Κι' ως τρέχει με τ' άσπρο άλογό του πηλάλα,
τρέμουν όλα, ψυχή μου, ως περνά την κοιλάδα!

Ο Ιππότης έτοιμος, που όλο χάνεται μπρός,
που έχει ξίφος και κράνος, δυνατός και λαμπρός,

που έχει μάσκα χρυσή και τό μέτωπο γαϋρο,
άψηφά και δέν τρέμει τό Χάρο τό μαϋρο...

Πως μαχόταν, θυμάσαι, ώ καρδιά μου, ώ καρδιά,
σιδερόφραχτος πάντα, ντυμένος βαριά!..

Πως τά μάτια του λάμπαν, σκληρά σά διαμάντια,
πως στιγμή δέ δειλιάζαν και στους τρόμους άγνάντια!

Πως, μήν έχοντας άλλη στή γή συνοδεία
παρά μόνο τό Θάρρος και την Άναποδιά,

χωρίς φόβο και θλίψη περνούσε — φτωχός,
μά περήφανος σά βασιλιάς, πάντα δρθός!

Τόν Ιππότη, καρδιά μου, τόν άκοϋς που περνά,
που άπ' τά μακρυνά Περρασμένα γυρνά!

Σου μοιάζει, ώ καρδιά μου, στην πίκρα, στο σκώμμα,
στην παλληκαριά και στον έρωτα άκόμα.

Και όσοι άπ' τις πόρτες τόν βλέπουνε, «Νά!»
φωνάζουν με τρόπο, «τό Πένθος περνά!..»

Περνάει ό Λοιμός και τό *Αλγος δεινό,
περνά ή Νοσταλγία με βλέμμα τρελλό!..»

Κι' όμως, Θεέ μου, σ' ξέρεις, που βλέπεις έντός του,
τί καϋμός άγαθός είναι, Θεέ μου, ό καϋμός του!

Και γνωρίζεις ποιός ήλιος μυστικός κρυφολάμπει
στής μορφής του από κάτω τά όλοσκότεινα θάμψη!

*Αχ, Ιππότη γλυκέ, Ιππότη ντυμένο
με σιδερα, κι' όμως κακά άρματωμένο!

Που πηγαίνεις, λοιπόν, *Ονειρό μου και φάσμα,
της παλιάς μου της πίστης και της δόξας μου πλάσμα!..

Τόν Ιππότη, ώ καρδιά μου, τόν άκοϋς που περνά,
που άπ' τά μακρυνά Περρασμένα γυρνά!..

Μεταφρ. ΑΙΜΙΛΙΑ ΣΤΕΦ. ΔΑΦΝΗ

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΑΙ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ*

Φανερώνεται και στα γραφικά επίθετα («άψυχο» ξύλο, «σιδεροδεμένο» παραθύρι, «χνουδάτος» βράχος, «γοργοκίνητο» άδράχτι, «λαμπαδωτό» κλωνάρι, «πολύκαρπη» μηλιά), στις έξαιρετες πλαστικές εικόνες του «Κοιμητηριού», της «Τρελλής μητέρας», του «Εσπερινού», του «Λευκού μεταξιού», στο εύρημα της πορομοιώσεως του *Αθωνα με την καμπάνα που κρέμεται άπ' τόν ούρανό... Από Άνθολογίες κι' από σχολικά Άναγνωσματάρια, από τό Δημοτικό ως τό Γυμνάσιο, τά ποιήματα της «Γαλήνης» έγιναν άνάρπαστα. Γιατί είναι ποιήματα άπολύτως κανονικά, συγκρατημένα στο μέσον, μετρημένα με άσφαλο μέτρο, αντιπροσωπευτικά καλλιτεχνικού νεοελληνικού παρασσιασμού— όχι μεγαλόπνευστου, μά στερεού και καλοκαμωμένου. Αυτή ή «μεσότης» είναι ό γνήσιος τόνος του Δροσίνη— κ' οι έξαιρέσεις τόν έπιβεβαιώνουν: ή τραγική «Φωτιά» ύπολείπεται τρομερά από τό θέμα της, και τό «σφαγμένο φεγγάρι» της θυελλικής νυχτιάς θυμίζει τη «σπαθιά στα σπλάχνα τών Θεών» (ή φράσις είναι του κ. Παπαντωνίου) — τη σπαθιά στα σπλάχνα της καλαισθησίας, γοργή κι' άπροσδόκητη...

Άπό δυό-δυό τουλάχιστον πηγαίνουν οι ποιητικές συλλογές του Δροσίνη. Πότε, ή πρώτη είναι πρόσκοπος για τη δεύτερη, πότε, ή δεύτερη έξαντλεί την πρώτη.* Ετσι συμβαίνει με τά «Φωτερά σκοτάδια» και τά «Κλειστά βλέφαρα».

Μέσα σ' αυτά, πιστεύεται ότι ό ποιητής φανερώνεται φιλοσοφικός. Άναμφισβήτητο είναι ότι παρουσιάζεται στο άνώτατο ύψος της ποιητικής του μορφής, όπως έκήρυξε τότε κ' ή κριτική του τόπου, προπάντων με τό στόμα του Ξενοπούλου, που την εύρισκεν άνώτερη από του Παλαμά... Και τά «Φωτερά Σκοτάδια» βραβεύθηκαν με τό Άριστείο τών Γραμμάτων και Τεχνών.

Με τά «Φωτερά Σκοτάδια» ό ποιητής άληθινά εύρηκε τόν έαυτό του — στο ποίημα της «βραχείας πνοής». Στροφές κ' έπιγράμ-

ματα όλο τό βιβλίο' πουθενά τίτλος' και τά περιεχόμενά του καταστρωμένα αλφαβητικά, κατά τόν τρόπο του «Incipit». Άλλά πόση φροντίδα, και πόση ποικιλία έσωτερική, κάτω από τούτη την όμοιομορφία και τη συντομία της επιφάνειας! Σάν παρνασσικός και σάν άντιρρωμαντικός, ό Δροσίνης είχε καλλιεργήσει άνέκαθεν πολλά μέτρα και ρυθμούς, και δυό τουλάχιστον άπ' αυτούς τούς είχε κι' από πριν έπιβάλλει. Έννοώ τόν «νόθον» Ιαμβικό του δεκατετρασύλλαβο

«Σάν έκαμεν ή Εθα — την πρώτην άμαρτία»

και τόν «νόθο» τροχαϊκό του δωδεκασύλλαβο:

«Τώρα που θα φύγω — και θα πάω στα ξένα».

Μά στα «Φωτερά Σκοτάδια» καθένα σχεδόν έπίγραμμα του είναι κι' από ένας ρυθμός καινούργιος, στερεός σάν την πέτρα, γεμάτος και σύμμετρος, σάν άρτιο σχήμα γεωμετρικό:

Ίδου ό τροχαϊός του:

«Κάποια νύχτα που κοιμήθηκα
στής ψαρόβαρκας την πλήρη,
του γιαλού νεράϊδα άνέβηκε
άπ' τ' άπάνεμα νερά»

κι' άλλος:

«Άπ' τό μισοσφάλιστο παράθυρο,
με χλωρόν κισσό στεφανωμένο,
κάθε βράδυ-βράδυ, κάθε άπόβραδο,
φέγγει τό λυχνάρι τ' άναμμένο»

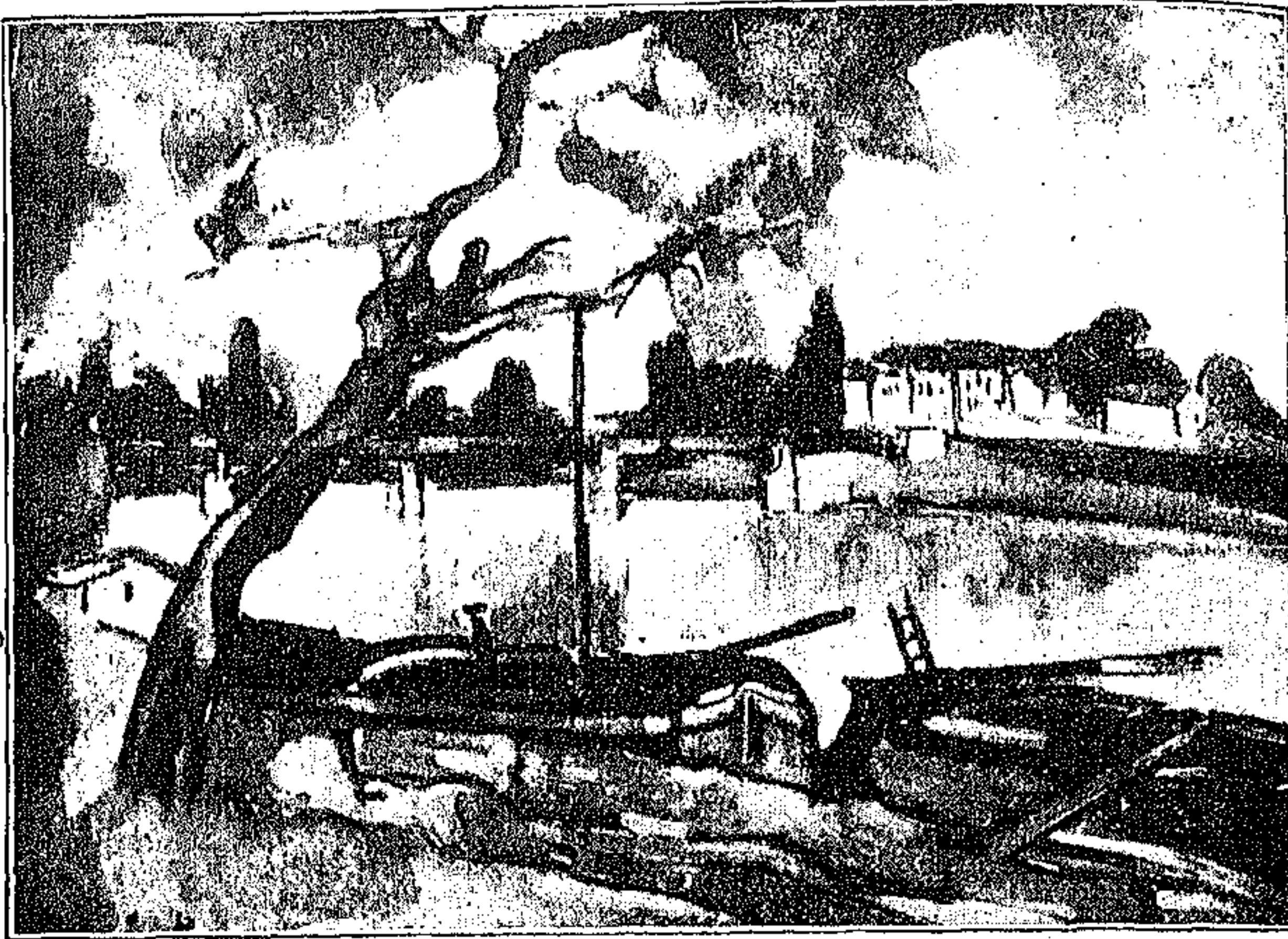
κι' ό δάκτυλος:

«Δειλή σά λάφι, σέ φύλλου σάλεμμα,
σε ξύλου τρίξιμο, άφωνη μένεις:
άνασιτλώνεσαι μακροτράχηλη,
καρδιοχτυπώντας γοργανασσάινεις»

κ' οι Ιαμβοί του:

«Άπάνω, κάτω, γύρω, άμέτρητα,
παντού σπαρμένα τρέμουν τ' άστρα,
κ' ή άραγμένη ή βάρκα, άνάερη,
κρέμεται μες σε δυό ούρανοϋς»

(*) Συνέχεια από τό προηγούμενο και τέλος.

WLAMINCK

Ο ΣΗΚΟΥΝΑΣ ΣΤΟ ΠΕΚ

κι' άλλος :

«Περνά σε μονοπάτια άπάτητα,
έκει που χτίζει ή πέρδικα φωλιά,
κ' εκεί που ή άνθισμένη ή κάπαρη
χτενίζει άνάερα τά λυτά μαλλιά»

κι' ό άνάπαιστος :

«Απ' τό δάσος βαθιά φλόγες χύθηκαν
κι' όλα φεύγουν γαργά, δειλιασμένα
φτερωτά, σεριετά, στό συνάρπαγμα
μιάς άκράτητης κι' άγριας όρμης»

κι' ό άμφίβραχος :

«Ό,τι έχει ή ζωή, χάρη, δύναμη,
της γής ή σκλαβιά τό μαραινεί.
Στά βάθη, στην άβυσσο σέρνεται
και χάνεται κει και πεθαίνει.»

Έχουν άκόμη κ' ελεύθερους στίχους,
άρκετους, τά «Φωτερά Σκοτάδια». Άσύμμε-
τρους και περιττοσύλλαβους, όμόρρυθμους
όμως όλους κι' άρμονικούς.»

Άλλά κι' ό γέρος ό δεκαπεντασύλλαβος,
τί άγνώριστος που παρουσιάζεται τώρα!
Σά νάναι καινούργιος στίχος κι' αυτός,

όταν μάλιστα έναλλάσσεται με τον «χολόν»
έκείνον, τον δεύτονο δεκατετρασύλλαβο!
Γιατί δέν είναι τώρα πιά στίχος, ό δεκαπεν-
τασύλλαβος: άνοιξε, κ' έγινε στροφή. Δέν
πηγαίνει τώρα γραμμή, γραμμή! Άνοι-
γει και κλείνει μαζί με τη στροφή. Άπό
άπλός, έγινε σύνθετος. Άπόκτησε σχήμα
έσωτερικό. Πλάτυναν τά στέρνα του. Κ' ή
στιχουργική πνοή που βγαίνει από τέτοιο
δεκαπεντασύλλαβο, είναι πνοή συναρπα-
στική, για να συνεπαίρνη — σε ζάλη, σε
θρίσμβο, σε πάθος...

Συχνά, λογικό σχήμα συνδυάζεται με την
κατασκευή του δεκαπεντασυλλάβου, και τό-
τε γίνεται στίχος καθαυτό δημοτικός, όπως
με τό παράδειγμα τουτο της επαναλή-
ψης:

«Διπλόκορμη, διπλόχαρη, διπλογραμμένη εμπρός μου.»

Μά τό παράδειγμα είναι γενικό για ό-
λους τους ρυθμούς που αναφέραμε πριν.
Παντού τό έντονο μετρικό τους σχήμα γί-
νεται έντονότερο από τό αντίστοιχο λο-
γικό — και αντίστροφως. Ένα προανά-
κρουσμα, που ξεδιπλώνεται — έν' άπροσ-

δόκητο που δικαιώνεται: μια άδτερωταπό-
κριση (ύποφορ' και άνθιποφορ') κλεισμέ-
νη σε δυό (ή σε δυό διπλές) στροφές: ή δι-
πλή ύψη ενός στοχασμού, πρώτα ή αφαι-
ρέσεις, ύστερα ή θέσεις: τό ή, άλλοτε άπλώς
διαζευκτικό, άλλοτε «λυτικό».

Έν' από τά κλασικά παραδείγματα
ποιητικής κατασκευής του Δροσίνη, — ίδού
τό μικρό παρνασικό σονέττο της «Γαλή-
νης» του, ό «Έσπερινός», τέλειο σχήμα μα-
θηματικής παρομοιώσεως, καμωμένης βέ-
βαια με καλλιτεχνικό πνεύμα.

Καθένας μας θυμάται, από τη Λογική
που έμαθε στην τελευταία τάξη του Γυμνα-
σίου, τον τύπο του κατηγορικού συλλο-
γισμού:

Τό Μ είναι Κ	(μείζων όρος)
τό Υ είναι Μ	(έλάσσων όρος)
—————	
Άρα τό Υ είναι Κ	(συμπέρασμα).

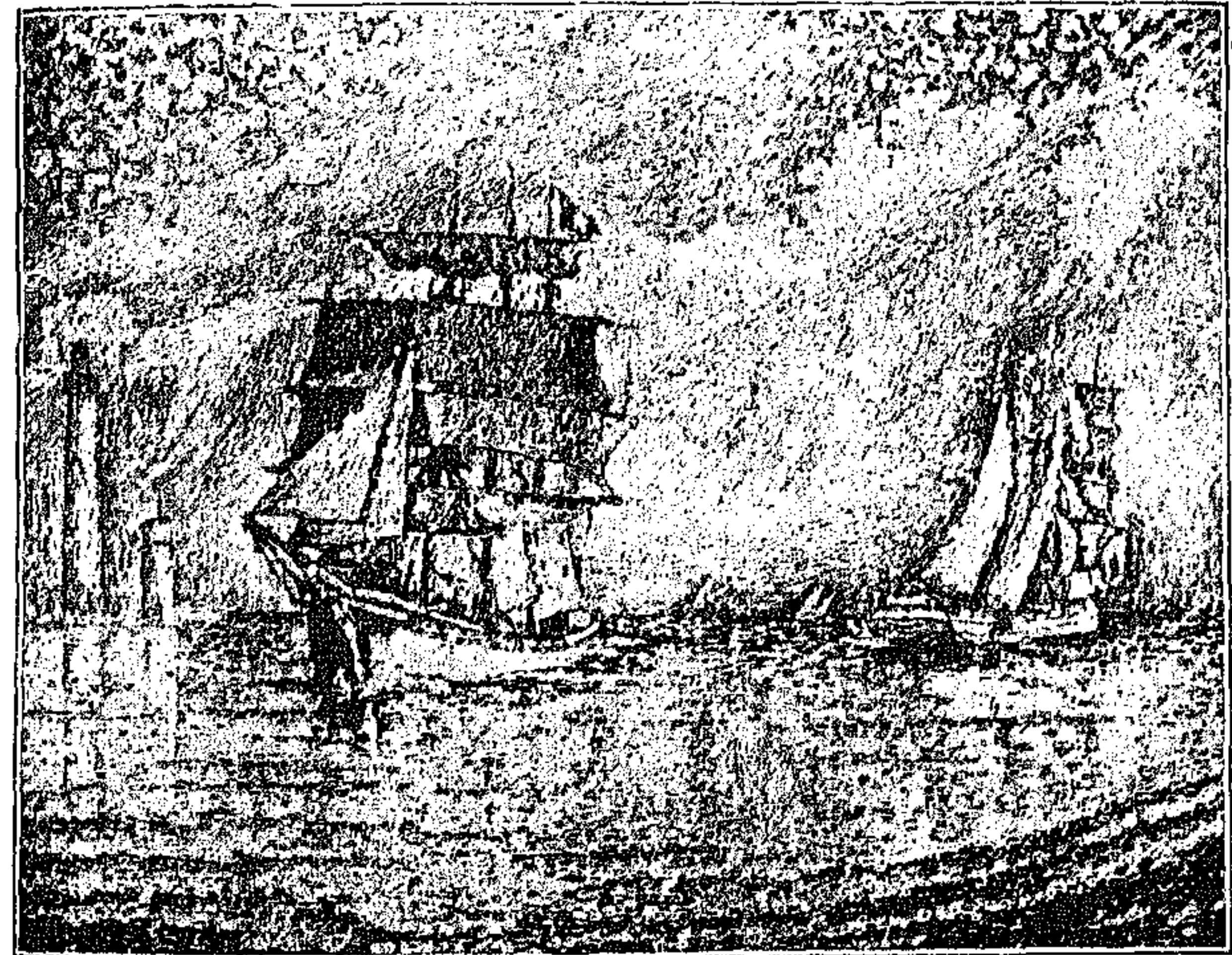
Ό μείζων όρος είναι πάντοτε ένα άξίω-
μα, κάτι άναμφισβήτητο και πασίγνωστο.
Κ' έτσι, ό συλλογισμός ήμπορεί να προχω-
ρήσει και σε συμπέρασμα άναμφισβήτητο :

Κάθε άρετή είναι άξιόπαινη	(άξιωμα)
Η δικαιοσύνη είναι άρετή	(χρήσις)

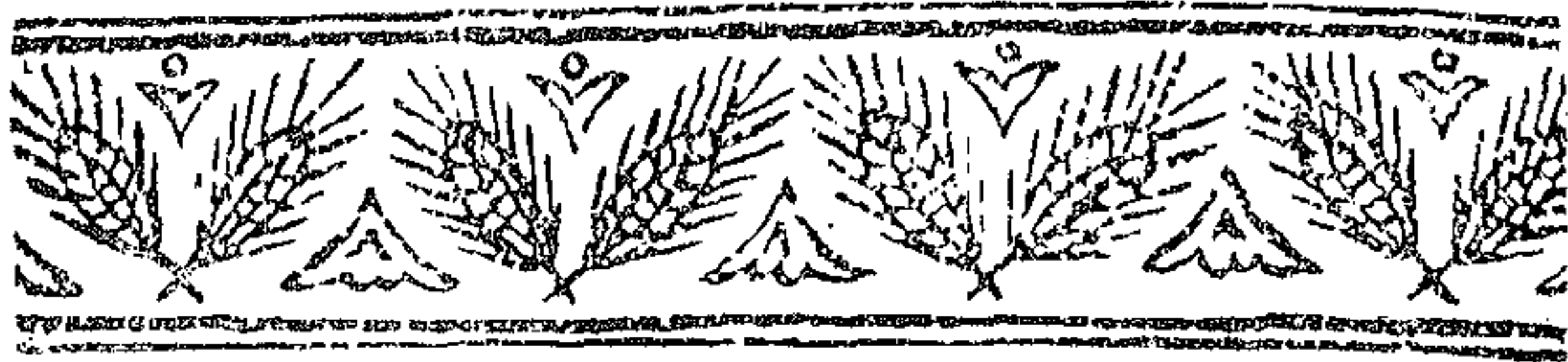
Άρα ή δικαιοσύνη είναι άξιόπαινη (συμπέρασμα).

Λοιπόν, ίδού ή μεταφορά του κατηγορι-
κού τουτου συλλογισμού μέσα στην ποιη-
τική Λογική: Ό μείζων όρος είναι μια καλ-
λιτεχνική άξια. Ό έλάσσων όρος είναι ή
σύγκριση. Και τό συμπέρασμα είναι ή άξι-
ποίηση του έλάσσονος όρου.

Στό ρημαγμένο παρακλήσι
της «Άνοιξης τό θείο κοντόλι
είκόνες έχει ζωγραφίσει
με τ' άγριοκύλουδα τ' Άπρίλη.

SIGNAC

ΔΥΟ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΜΕΝΟ ΦΙΛΗΝΤΑ

Τὰ δημοσιευόμενα κατωτέρω δύο ανέκδοτα γράμματα τοῦ Ψυχάρη καὶ τοῦ Ἐφταλιώτη εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ τὰ στείλῃ εἰς τὴν «Νέαν Ἐστίναν» ὁ κ. Κίμων Μ. Μιχαηλίδης, ὁ ὁποῖος κατέχει πολλὰς ἄλλας ανέκδοτους ἐπιστολάς πρὸς τὸν Μένον Φιλήντα, τοῦ Kreuthacher, τοῦ Thieme, τοῦ Νικολάου Πολίτη, τοῦ Ψυχάρη, τοῦ Παλαμά, τοῦ Πάλλη, τοῦ Ἐφταλιώτη, καὶ θὰ τὰς συγκεντρώσῃ, καθὼς μᾶς πληροφορεῖ, ἄγότερα εἰς τόμον μὲ σχετικὰ προλεγόμενα.

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΩΤΟ

16, Rue Chaptal, Paris—IX

1 τοῦ Φλεβάρη 1902.

Ἀγαπητέ μου Φιλήντα,

Νὰ σοῦ ἔγραφα ὄσες φορές σὲ συλλογιόμηναι, θὰ σοῦ ἔγραφα κάθε μέρα τουλάχιστο. Εἶσαι χρυσὸ παιδί ἐσύ. Εἶσαι ἀπὸ κείνους ποὺ ἔπρεπε, ἂν εἶτανε πολιτισμένος ὁ καημένος μας ὁ τόπος, νὰ τοὺς καμαρώνῃ καὶ νὰ τοὺς προκοφτῇ. Ἐχεις χαραχτήρα ὀρθό· ἔχεις καὶ ψυχὴ· ἔχεις καὶ θάρρος. Ἀφτὰ ἤθελα νὰ σοῦ τὰ πῶ ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ διάβασα ἓνα γράμμα σου στὸν Ἀργύρη(1), γιατί ὁ Ἀργύρης καὶ γὼ τὸ ἴδιο εἶμαστε. Τὸ γράμμα τὸ γράμμα ἐκεῖνο ὑστερὶς ἀπὸ τὰ φοιτητικά. Ἐδειξες καὶ κρίση καὶ κουράγιο. Σ' ἔβαλα στὴν καρδιά μου ἀκόμη πιὸ πολὺ.

Τὰ βάσανά σου κ' οἱ καημοὶ σου μὲ θυμῶνουν καὶ μοῦ κάνουνε λύπη μεγάλη. Τὶ ἀτιμοὶ ποὺ εἶναι. Ἀμέ τὸ γράμμα ἐκεῖνο! Πρέπει νὰ τάντιγράψω καὶ νὰ σοῦ τὸ γυρίσω. Θὰ βγάλω τὸν Ὀχτώβρη ἓναν τόμο — γαλλικά — καὶ θὰ τὰ διηγηθῶ ἀφτὰ. Μὰ μὴ σὲ μέλῃ· δὲ θὰ πῶ τὸνομά σου καὶ θὰ τὰλλάξω μὲ τρόπο νὰ μὴν καταλάβῃ κανένας. Εἶναι ἀλήθεια ποὺ τὰ πράγματα καλὰ δὲν πάνε. Πομονή, πομονή, παιδί μου, κι ἀκατανίκητη ἐλπίδα. Πῶς ἢ ἀλήθεια θὰ νικήσῃ, πῶς μπορεῖς νὰ μὴν τῶχης βαθεῖα σου πεποίθησι; Μὰ σὲ ξέρω. Ἀπελπίζεσαι ὅπως καὶ γὼ χιλίες φορές ἀπελπίστηκα κ' ἔλεγα πῶς τὴ ζωὴ μου θὰ μοῦ φάνε. Κατόπι κατάλαβα πῶς ἐμεῖς θὰ τοὺς φάμε κι ἀνησυχία δὲ μοῦ ἀπόμεινε καμιά. Πάντα ὀμπρός μὲ τὴν ἰδέα.

(1) Ὁ Ἐφταλιώτης. Γιὰ τὸν Ψυχάρη πάντα ὁ Ἀργύρης.

Γεῖά σου ποὺ ἔλαβα καὶ τὸ δῆγημά σου. Ὅριστε λοιπὸν καὶ τὸ γιατρικό. Νὰ γράφῃς, νὰ δουλέβῃς, κι ὅχι μόνον δὲ θάπελπιζέσαι, μὰ θὰ κάμῃς καλὸ καὶ στὴν ἰδέα.

Τὴ φωτογραφία μου πρέπει νὰ θυμηθῶ νὰ σοῦ τὴ στείλω. Τὸ σημειῶνω. Μὰ μοῦ μοιάζει ἐκεῖνη ποῦναι στὸ ξώφυλλο τοῦ Γιαννίση.

Ὁ Πετροκόκκινος εἶναι χρυσὸς ἄνθρωπος καὶ φίλος μου μεγάλος.

Ἀμέ, γιὰ νὰ τοὺς κοροϊδέψω λιγάκι τὰ εἶπα. Οἱ φοιτητάδες τῆς Ἀθήνας, προτοῦ γράψουνε γραμματικὴ τῆς γλώσσας, πρέπει νὰ κανονίσουν πρῶτα καὶ τὰ μυαλά τους.

Ὁ Φωτιάδης ἀποφασισμένος νὰ δημοσιέψῃ τὴ μελέτη του. Εἶναι λαμπρὸς ἄθροπος καὶ φίλος.

Τὸ περιοδικὸ ἴσως τὸ κάνουμε σὲ κἀνα δυὸ μῆνες(2).

Ἐννοια σου, ἀγαπητέ μου, δουλέβουμε, δουλέβουμε κ' ἡ Νίκη δική μας.

Ὁ φίλος σου
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΓΡΑΜΜΑ ΔΕΥΤΕΡΟ

Port Erin, 26-8-02.

Φίλτατέ μου,

Τὸ πρῶτο φύλλο τῆς Γραμματικῆς σου μὲ βρῆκε στὴν ἐξοχή, ποὺ θὰ μείνω ἀκόμα δυὸ τρεῖς βδομάδες. Περιττὸ νὰ σοῦ πῶ πῶς μὲ ξάφνισε ἡ ἀφιέρωσή του(3). Μὲ

(2) Πρόκειται γιὰ τὸ «Νουμά». Τὸ πρῶτο φύλλο του βρῆκε τὴν 1η τοῦ Γενάρη τοῦ 1903.

(3) Ἡ πρώτη-πρῶτη γραμματικὴ τοῦ Φιλήντα βρῆκε στὰ 1902 κ' εἶναι ἀφιερωμένη στὸν Ἀργύρη Ἐφταλιώτη.

ξάφνισε, μὰ μὲ συγκίνησε κιόλας. Μὲ τιμᾶς πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι μοῦ ἀξίζει. Ἐπειδὴ τὸ κάτω κάτω, τί ἔκαμα.

Ἐσὺ ὅμως θάφήσης πάτημα στὴ φιλολογία μας μ' ἀφτὸ σου τὸ ἔργο. Διάβασα σήμερα τὸν πρόλογό σου, καὶ πρέπει νὰ σοῦ πῶ πῶς σὲ θάμασα. Τὸ σοφὸ σου κεφάλι τὰ μελετοῦσε καὶ τὰ κανόνιζε τόσα χρόνια, καὶ χαμπάρι δὲν τῶχαμε. Ἐτσι δουλεύουν οἱ ἰδέες.

Οἱ ὄροι σου εἶναι ἀριστουργήματα. Ὅλα γνήσια ρωμαίικα, ὅλα εὐκολονόητα καὶ εὐκολοθύμητα.

Τὰ ἐπιχειρήματά σου ἐναντίο τῷ δασκάλωνε φρέσκα φρέσκα καὶ παντοδύναμα. Ποιὸς τὸ περίμενε ὑστερ' ἀπὸ τόσα ποῦ γραφήκανε!

Νὰ σὲ χαιρούμαστε. Εἶσαι ἡρώας τῆς Ἀλήθειας καὶ σοῦ ἀξίζει ἀθανασία.

Σὲ φιλῶ
ΑΡΓΥΡΗΣ

Υ. Γ. Σὲ τέτοιο βιβλίο νὰ φαίνεται μπροστὰ μπροστὰ τὸ ταπεινὸ μου ὄνομα εἶναι γιὰ τὰ μένα τιμὴ ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ποῦ ἀπόλαψα.

ΟΒΙΔΙΟΥ

ΠΥΡΑΜΟΣ ΚΑΙ ΘΙΣΒΗ

(ΜΕΤΑΜΟΡΦ. IV 55-166)

Ὁ Πύραμος τὸ πιὸ ὁμορφο λογιόταν παλικάρι κ' ἡ Θίσβη ἀπ' τῆς Ἀνατολῆς ξεχώριζε τὶς κόρες. Εἶχαν τὰ σπίτια διπλανά, στὴν πόλη ποὺ μὲ κάστρα ψηλά ἀπὸ πλῆθρες ἢ Σεμίραμη τὴν ἔζωσε ὅλη(1).

Ζώντας κοντὰ γνωρίστηκαν καὶ κρυφαγαπηθῆκαν. Ἡ ἀγάπη τους μὲ τὸν καιρὸ μεγάλωνε· μὰ οἱ δᾶδες τοῦ γάμου τους νανάψουν δὲν ἀφίναν οἱ γονιοὶ τους. Γι' αὐτὸ οἱ καρδιές τους φούντωναν περισσότερο στὰ στήθη· κι' ἄλλος κανεῖς δὲν τῶξερε. Μιλοῦσαν μὲ τὰ μάτια κ' ὄσο σκεπάζαν τὴ φωτιά τους τόσο τὴν πληθαῖναν.

Ἡ Αὐγὴ ψηλά ἀπ' τὸν οὐρανὸν εἶχε ἀποδιώξει τὰστρα κ' ὁ Ἥλιος στέγνωσε τὴ χλόη ἀπ' τὴ δροσιά τῆς νύχτας, ὅταν οἱ δυὸ ἀνταμώθηκαν σὲ γνώριμο λημέρι. Στὴ μαύρη μοῖρα τους σιγὰ σάν παραπονευτῆκαν, εἶπαν τὴ νύχτα ἀθώρητοι ἀπὸ φύλακες νὰ φύγουν, ἀφίνοντας τὰ σπίτια τους, ἀκόμη καὶ τὴν πόλη. Καὶ γιὰ νὰ μὴν ξεπλανηθοῦν στὸν ἄσωστο τὸν κάμπο, τάντάμωμά τους τὸ ὄρισαν στοῦ Νίνου(2) τὸ κιβούρι κοντὰ, στὸν ἴσκιο μιᾶς μουριάς ψηλῆς, γεμάτης ἄσπρα μούρα καὶ δίπλα σὲ πηγὴ μὲ γάργαρο νεράκι. Ὀλόχαροι συμφώνησαν. Κι' ὁ ἥλιος σὰ βυθιστὴ στὰ πέλαα κ' ἀπ' τὰ βάθη τους ἡ νύχτα σιγανέβη, ἡ Θίσβη, σάν πολὺξερη, σιγὰ ξεμανταλώνει τὴν πόρτα, μὲς στὴ σκοτεινιά κ' ἀπ' τοὺς δικούς της φεύγει τὴν ὄψη μισοκρύβοντας κ' ὀλόθαρρη ἀπ' ἀγάπη φτάνει στὸν τάφο καὶ κοντὰ στὸ δέντρο περιμένει. Μὰ νὰ! λιοντάρι πρόβαλε μὲ ματωμένο στόμα, μετὰ ἀπὸ φάγωμα βωδιοῦ, τὴ δίψα του νὰ σβύσῃ μέσα στὰ γάργαρο νερά τῆς γνώριμης του βρύσης. Κάτω ἀπ' τὸ φεγγαρίσιο φῶς τὸ ξεχωρίζει ἡ Θίσβη καὶ τρέμοντος ὀλόσωμη χώνεται μὲς στὸ σπήλιο. Μὰ μὲ βιασύνη φεύγοντας τῆς ἔπεσε ἡ χλαμύδα. Σάν ἔσβυσε τὴ δίψα του, τάνήμερο λιοντάρι

(1) Τὴ Βαβυλώνα.

(2) Μυθολογικοῦ βασιλιᾶ τῆς Βαβυλώνας.

γυρνώντας στο ρουμάνι βρίσκει τη λεπτή χλαμύδα χωρίς τη Θίσβη και με στόμα αιμόφυρτο τη σκίζει. Φτάνει πιο άργα κι' ο Πύραμος. Θεριοῦ κοιτάζει ἀχνάρια στη σκόνη κ' ἡ τρομάρα εὐτὺς τὴν ὄψη του χλωμιάζει. Βλέπει και τὴ χλαμύδα ἐκεῖ κουρέλι αἱματωμένο και λέει: «μιά νύχτα δυὸ ἐραστές θά καταστρέψῃ κρῖμα! Μὰ ἐκείνη θάπρεπε νὰ ζῆ κ' ἐγὼ ὄχι ὁ φταίχτης, ὄχι... Δύστυχη, ἐγὼ σὲ σκότωσα, πού σου ὠρῖσα νὰ φτάσῃς τὴ νύχτα πὶ ἄπο μὲ σὲ τόπους φοβισμένους. Δαγκώσατε τὸ κορμί μου, σκίσατε μου ἄπονα τὰ σπλάχνα, ὦ ἐσεῖς, πού ἐδῶ πρὸς τοὺς γκρεμοὺς φωλιάζετε, λιοντάρια... Μὰ μοναχὰ οἱ δειλοὶ ζητοῦν τὸ θάνατο ἀδρανώντας.» Παίρνει τῆς Θίσβης τὴ χλαμύδα κ' ἔρχεται στὸ δέντρο και τὴ γεμίζει με φιλιὰ, με δάκρυα τὴ γεμίζει. «Δέξου και τὸ δικό μου γαῖμα τώρα» ψιθυρίζει και μὲς στὰ σπλάχνα τὸ σπαθί, πούχε στὴ ζώνη, σπρώχνει. Πίσω τὸ σέρνει, καταγῆς πέφτει ψυχομαχώντας κι' ἀφίνει τὸ αἷμα νὰ πηδᾷ ψηλά, σὰν ὅταν σπάσῃ ὑδροσωλήνας μολυβένιος και νερὸ ἀκοντίζει μακριὰ, μ' ὄρμη και συριγμὸ και σκίζῃ τὸν ἀέρα. Μὰ ἀπὸ τὸ ράντισμα οἱ καρποὶ τοῦ δέντρου χρῶμα ἀλλάξαν και τάσπρα μοῦρα ἀπὸ τὸ γαῖμα κόκκινα προβάλλαν. Κι' ἡ Θίσβη τρομαγμένη ἀκόμα ἀφίνει τὸν κρυψῶνα και με τὰ μάτια τοῦ κορμιοῦ και τῆς ψυχῆς γυρεῦει τὸν ἐραστή, γιὰ νὰ τοῦ πῆ στὴν ὥρα τῆς πῶς ἦρθε μὰ και πῶς κίνδυνο ἔτρεξε μεγάλο ἀπ' τὸ λιοντάρι. «Ὅμως σὰν εἶδε ἀλλιώτικη τὴ χρωματιὰ τῶν μούρων, στέκει κι' ἀναρωτιέται ἀν ἀλλάξε ἡ μοῦρα κι' ὁ τόπος. Μὰ τοῦ Πυράμου βλέπει ἐκεῖ νὰ σπαρταροῦν τὰ μέλη και νὰ χτυποῦν τὴ ματωμένη γῆς και κοντοστέκει. Σὰν τὸ πυξάρι κιτρινίζει, φρίττει σὰν τὸν πόντο, ὅταν τὰ γέρι ἀνάλαφρα τὴν ἀπλωσιά του ἀγγιζῇ. Κι' ὡς τὸν καλὸ τῆς γνώρισε, χτυπᾷ τὰνάξια μπράτσα, μαδᾷ τὴν κόμη, τὸ κορμὶ τὸ λατρευτὸ ἀγκαλιάζει, γεμίζει δάκρυα τὴν πληγῆ, φιλιὰ τὴν κρύα του ὄψη και τοῦ φωνάζει. «Πύραμε, ποιὸς ἀπὸ μὲ σὲ πῆρε; Δὲν ἀπαντᾷς, πού σου μιλεῖ ἡ ἀγαπητὴ σου Θίσβη; Ἄκου με κι' ἀνασήκωσε τὸ πρόσωπο ἀπ' τὸ χῶμα.» Ὁ νιὸς στῆς Θίσβης τὰκουσμα βαριά ἀπ' τὸ χάρο ἀνοίγει τὰ μάτια, τὴ θαμποκοιτᾷ και τὰ σφαλᾷ γιὰ πάντα. Κι' αὐτὴ σὰν εἶδε τὴ χλαμύδα κι' ἄδειο τὸ φηκάρι, «δύστυχε, λέει, σὲ σκότωσε τὸ χέρι σου κ' ἡ ἀγάπη ὅμως κ' ἐγὼ ἔχω δυνατό τὸ χέρι κ' ἔρωτα ἔχω, πού θά μου δώσῃ μπόρεση νὰ πληγωθῶ ἀπατῆ μου. Θά σ' ἀκλουθῆσω και νεκρὸν κ' ἀπ' ὄλους θά λογιέμαι τοῦ σκοτωμοῦ σου ἢ ἀφορμὴ κι' ἡ αἰώνια συνοδός σου. Κ' ἐσύ, πού με τὸ θάνατο νὰ με χωρίσῃς θάρρειες δὲ μπόρεσες οὔτε μ' αὐτόν. ὦ δύστυχοι γονιοὶ μας, αὐτὸ πού σὰς ζητᾷμε οἱ δυὸ μας, μὴ μᾶς τὸ ἀρνηθῆτε Ἐμᾶς, πού ὁ ἔρωτα κ' ἡ στερνὴ στιγμή μᾶς ἔχει ἐνώσει, μὴ μᾶς στερῆστε τὴν ταφὴ στὸν ἴδιο μέσα τάφο. Κι' ἐσύ, μοῦρα, πού με τὸ φύλλωμά σου τώρα σκέπεις νεκρὸ τὸν ἕνα κι' ὕστερα θά σκέπῃς και τοὺς δυὸ μας, τοῦ σκοτωμοῦ μας φύλαξε σημάδια και τὰ μοῦρα νὰ βάρῃς μαῦρα, τῶ δυονῶ μας τὸ αἷμα νὰ θυμίζου.» Εἶπε και τὴν αἰχμὴ στηρίζει κάτω ἀπὸ τὸ στήθος και πέφτει ἀπάνω στὸ σπαθί, ζεστὸ ἀπ' τὸν πρῶτο φόντο. Οἱ εὐχὲς τους ὅμως ἔφτασαν στοὺς θεοὺς και στοὺς γονιοὺς τους. Τοὺς ἔκαψαν κ' ἡ στάχτη τους κοιμᾶται σὲ μιὰ στάμνα.

Μεταφρ. ΜΙΧ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΩΜΟΡΦΙΑ!

ΝΟΥΒΕΛΛΑ (*)

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἐτραγουδοῦσε ἕκτακτα, με φωνὴ πλούσια, ἀπροσποίητη, εὐκόλη, με αἴσθημα και με τὴν φυσικὴ ἐκείνη μουσικότητα, πού ἔχουν ἔμφυτη μερικὸ ἀνθρώποι τοῦ λαοῦ. Ἡ κυρίες, ἐνθουσιασμένες, τοῦ ζητοῦσαν διαρκῶς και νέα τραγούδια, πότε τοῦ ἑνός, πότε τοῦ ἄλλου εἶδους. Ἀλλὰ γιὰ μένα πού τὸν ἐπρόσεχα περισσότερο ἀπ' τοὺς ἄλλους, ἦταν προφανές ὅτι, ὅσο ἐπερνοῦσε ἡ ὥρα, ἡ ταραχὴ του ἐμεγάλωνε διαρκῶς και ὅτι, ἀντιθέτως, ἡ ποιότης τοῦ τραγουδιοῦ του ἔχειροτέρεινε. Μιὰ - δυὸ φορές μεπερδεύθηκε στὴς νότες τοῦ τραγουδιοῦ και στὸ ἀκκομπανιμέντο ἔπειτα ἡ φωνὴ του ἐβράχυνε. Καὶ στὸ τέλος, ἀληθινὰ ντροπιασμένος, ἀναγκάστηκε νὰ βρῆ μιὰ οἰαδήποτε πρόφασιν, γιὰ νὰ πῆ ὅτι δὲ μπορούσε νὰ τραγουδήσῃ περισσότερο, παρὰ τῆς παρακλήσεως τῶν κυριῶν. Με ἀληθινὴ ναυτικὴ ἐγκαρδιότητα ὁ κυβερνήτης τὸν ἐπῆρε ἀπὸ τὸ χέρι και τὸν ὠδήγησε στὸ μπουφέ γιὰ νὰ τοῦ προσφέρῃ ἕνα ποτήρι μπουρα και τοὺς ἀκολούθησαν ὅλοι οἱ ἄλλοι σχεδόν.

Ἐπλησίασα τότε τὴν Ἀργυροῦλα και βιαστικὰ - βιαστικὰ, μέσα στὸν κόσμο, πού μᾶς ἐτριγύριζε, πρόφθασε νὰ μοῦ πῆ στὸ αὐτί:

— Ἄν θέλῃς, νὰ μὴ γίνῃ κανένα μεγάλο κακό, πᾶμε νὰ φύγουμε, θεῖε Περικλῆ.

Ἡ φωνὴ τῆς ἦταν τόσο τσακισμένη, ἐπρόδιδε τόσο βαθεῖα ἐσωτερικὴ συγκίνηση, πού ἐγύρισα νὰ τὴν κυττάξω. Καὶ ἡ ἐκφρασις τοῦ προσώπου τῆς, ὅσο κι' ἂν προσπαθοῦσε με πείσμα νὰ τὴν κρύψῃ μπουστά στὸν κόσμο, μ' ἔκανε νὰ τρομάξω ἀκόμα περισσότερο.

— Ἀμέσως, Ἀργυροῦλα, πάω νὰ πῶ νὰ μᾶς ἐτοιμάσουν καμμιὰ βάρκα ἢ καμμιὰ μεπενζίνα, μπόρεσα μόνο νὰ τῆς πῶ και τὴν ἔγασα.

Ἀλλὰ τὸ «ἀμέσως» μου δὲν ἐπρόκειτο νὰ βγῆ και πολὺ ἀληθινὸ. Ὁ καπετάνιος, πού ζήτησα νὰ βρῶ, ἦταν τόσο περιτρυρισμένος, τόσο ἀπασχολημένος στὸν μπουφέ, ὥστε ἐπέρασε κάμποση ὥρα, ὡς πού

νὰ κατορθώσω νὰ τοῦ μιλήσω. Ἀνησύχησε ὅταν τοῦ εἶπα ὅτι ἡ Ἀργυροῦλα ἦταν κακοδιάθετη και ἤθελε νὰ φύγῃ ἀμέσως. Μοῦ ἐπρότεινε νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς γονεῖς τῆς, ἀλλὰ τὸν ἐπεισα ὅτι θά ἦταν καλύτερα νὰ μὴ μάθῃ κανεὶς τίποτε και νὰ φύγουμε ἀπαρατήρητοι. Ἐταῖ ἔδωσε διαταγὴ ὁ κυβερνήτης νὰ ἐτοιμάσουν τὴν φαλαινίδα. Ἀλλὰ και αὐτὴ εἶχε πρὸ ὀλίγου πάρη δυὸ ἄλλες κυρίες γιὰ νὰ τῆς πάῃ στὴν ξηρὰ και ἔτσι ἔπρεπε νὰ περιμένω, ὡς ὅτου ξαναγυρίσῃ. Νὰ μὴ σᾶς τὰ πολυλογῶ, θά ἐπέρασαν εἴκοσι λεπτὰ ἂν ὄχι μιὰ ὥρα ἀπὸ τότε πού με παρακάλεσε ἡ Ἀργυροῦλα ὅσο τὴν ὥρα πού ἦρθε ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ κυβερνήτου νὰ με εἰδοποιήσῃ πῶς ἡ φαλαινὶς ἦταν στὴν διάθεσί μας.

Ἐψαξα τότε νὰ βρῶ τὴν Ἀργυροῦλα, πού δὲν ἔβλεπα πούθενά γύρω μου. Ἀλλὰ ἐκείνη ἀκριβῶς τὴν στιγμή με ἐπλησίασε ἕνας σημαιοφόρος και μοῦ εἶπε με κάποια περίεργη συγκίνηση στὴ φωνὴ πῶς ὁ Διοικητὴς τοῦ Προγυμναστηρίου με ἐζητοῦσε ἐπείγοντως κάτω στὸ δωμάτιο τοῦ κ. Κυβερνήτου. Ἀνησύχησα, ὅπως μπορεῖτε νὰ φαντασθῆτε, και γρήγορα-γρήγορα κατέβηκα, ὀδηγούμενος ἀπὸ τὸν ἴδιο σημαιοφόρο, στὸ διαμέρισμα τοῦ κυβερνήτου. Παρ' ὅλη τὴν ταραχὴ και τὴν βία μου ἐν τούτοις, μπόρεσα νὰ παρατηρήσω, καθὼς περνοῦσα ἀπὸ τὸ εὐρύχωρο σαλόνι, πού εἶναι πίσω ἀκριβῶς στὴν πρύμνη, ἕνα κομψὸ μπαλκονάκι, πού ἦταν ἀνοικτὸ πρὸς τὴν θάλασσα και ἀπὸ ὅπου ἔμπαινε μέσα τὸ ὠχρὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ. Μερικὲς κυρίες και ἕνα δυὸ ἀξιωματικοὶ ἦταν μαζεμμένοι σὲ μιὰ γωνία τοῦ καρρὲ και σιγομιλοῦσαν μεταξύ των. Ἐστάθηκα μιὰ στιγμή με κάποια ἀμηχανία και ἐκύτταξα γύρω μου. Ἐβγήκε ὅμως τότε ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ δωμάτιό του ὁ κυβερνήτης και με φωνὴ πού εἶχε κάποιο τόνο διαταγῆς, εἶπε:

— Δὲν εἶναι τίποτε, κύριε μου: μιὰ ἐλαφρὰ λιποθυμία, πού ἐπέρασε κιόλας. Θά σᾶς παρακαλοῦσα νὰ ἐπηγαίνατε ἐπάνω γιὰ νὰ μὴν ἀνησυχῆσουν κι' οἱ ἄλλοι.

Ἐπειτα με εἶδε ἐμένα και μοῦ εἶπε:

— Περᾶστε μέσα, σᾶς παρακαλῶ.

(*) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο.

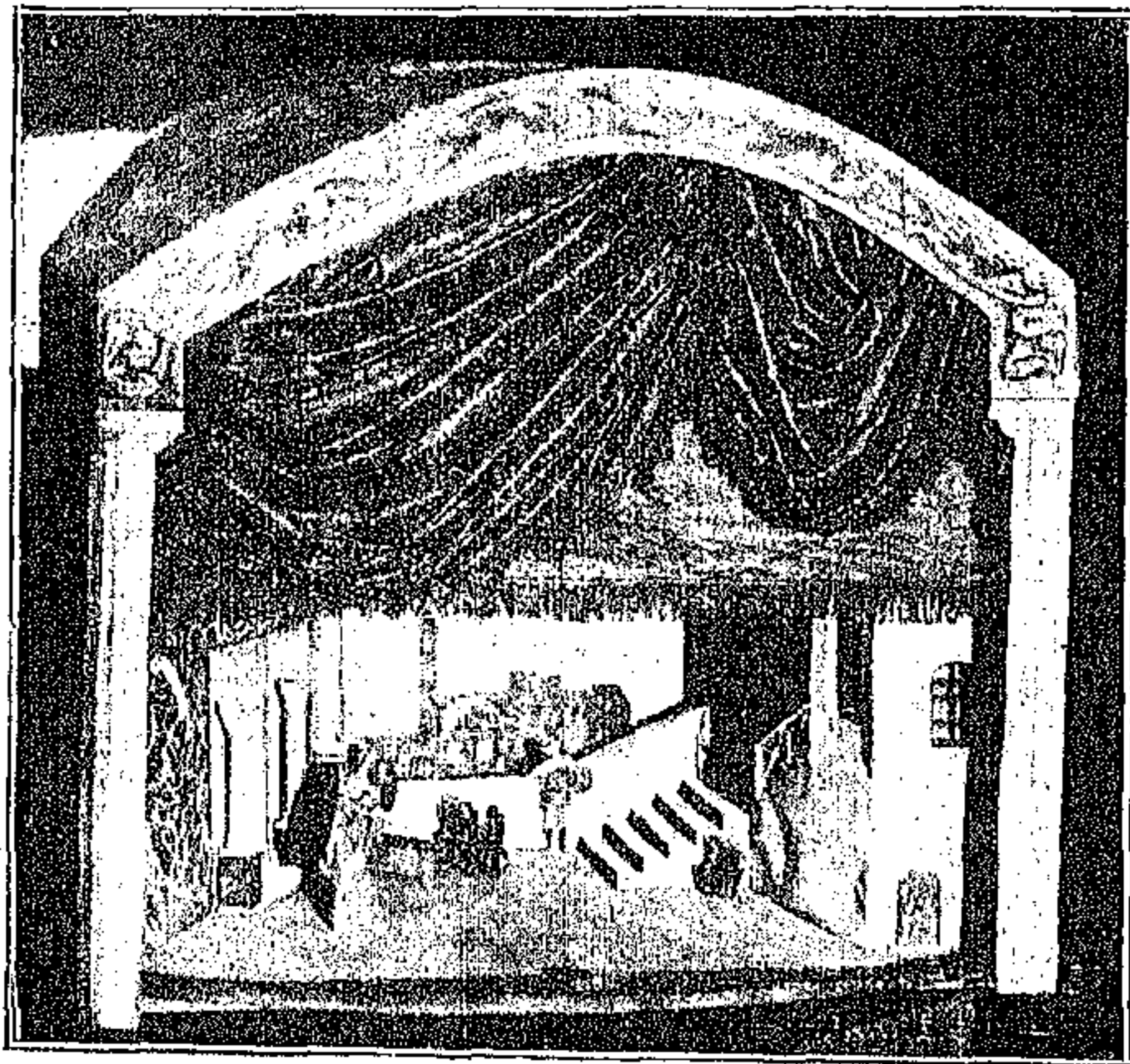
κάποιος να την βοηθήσει σ' αυτή την δύσκολη στιγμή και επειδή είχε απόλυτη εμπιστοσύνη στην έχεμύθειά μου. Άλλα την έβεβαιωσα πρό παντός ότι η Άργυρούλα ήταν αποφασισμένη να την βοηθήσει να ξαναβρή τον άνδρα της, με τον καλύτερο, τον μόνο δυνατό τρόπο: θα έφρόντιζε να μὴν την ξαναϊδῆ ποτέ πειὰ ὁ Λεβεντιάς. Και — δὲν ξέρω πὼς μοῦ ἦρθε ἐκείνη τὴν στιγμή — τῆς εἶπα ἀκόμη, πὼς γρήγορα ἡ Άργυροῦλα ἐπρόκειτο νὰ παντρευθῆ καὶ νὰ πάη μακριά, πολὺ μακριά.

Ἐφυγα ἀπὸ τὸ φτωχικὸ καὶ νοικοκυρεμένο ἐκεῖνο σπῆτι μὲ κάποια ἱκανοποίησι γιὰ τὸ καλὸ πὺ ἔκανα καὶ γιὰ τὴν ἀνακούφισι πὺ ἔδωσα σὲ μιά φτωχὴ γυναίκα:

(Τὸ τέλος εἰς τὸ ἐρχόμενο)

ΑΧΙΛΛΕΥΣ Α. ΚΥΡΟΥ

ΝΕΑΡΑ ΤΑΛΕΝΤΑ

Σκηνογραφία τοῦ μαθητοῦ Γεωργίου Ἀντ. Ἀνεμογιάννη γιὰ τὴ «Σαλώμη» τοῦ Ὁσκαρ Οὐάιλντ. (Ἀπὸ τὴν ἐκθεσὴ τοῦ Γυμνασίου Ἡρακλείου Κρήτης.)

ἀλλὰ ἔφυγα μὲ μεγαλείτερη ἀκόμη τὴν ἀνησυχία γιὰ τὸ μέλλον τῆς μικρῆς μου φίλης. Μὲ τὸν καιρὸ εἶχα κατορθώσῃ νὰ μὴν ἐντελῶς στὴν ψυχολογία τῆς, νὰ καταλάβῃ τοὺς φόβους τῆς, τῆς ἀπελπισίης τῆς. Ἐβλεπα τώρα πὼς πραγματικὰ ἔλειπαν ἀπὸ τὴν Άργυροῦλα ὅλες ἡ ψυχικὲς ἐκείνες ἱκανότητες, πὺ θὰ τῆς ἐπέτρεπαν νὰ κρατήσῃ τὸ μεγάλο βάρος τῆς ὠμορφιάς τῆς καὶ νὰ μεταβάλλῃ τὸν κίνδυνο τῆς ὠμορφιάς αὐτῆς σὲ νίκη, σὲ θρίαμβο, σὲ εὐτυχία. Ὁ κίνδυνος αὐτὸς τὴν ἀπειλοῦσε ἀπὸ ὅλες τῆς μεριές: ἂν προσπαθοῦσε νὰ ἀμυνθῆ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, ὁ κίνδυνος θὰ ἐμφανιζότανε ἔξαφνα ἀπ' τὸ ἀντίθετο καὶ θὰ τὴν εὔρισκε ἀνυπεράσπιστη.

Τὸ Δεμασενθίριον

ΠΕΡΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΚΑΙ ΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Ὁ ὄρισμός τῆς Ποιήσεως

Ὁ Πόλ Βαλερύ ἔγραψε κάπου ὅτι τὸ ποίημα πὺ μπορεί νὰ ἐξηγηθῆ καθαρά, νὰ μεταφραστῆ εὐκόλα καὶ νὰ μεταφραστῆ σὲ πρόζα, εἶνε αὐτὸ τὸ ἴδιο πρόζα καὶ ὄχι ποίημα.

Ὡς πρώτη ἐντύπωση, ἓνας τέτοιος ὄρισμός φαίνεται ὀρθός: κι' ἀξίος νὰ υἰοθετηθῆ. Λίγο ὁμως νὰ σκεφθοῦμε, δὲ θ' ἀργήσομε ν' ἀντιληφθοῦμε πὼς ἡ ὀρθότητά του εἶνε σχετικὴ καὶ περιορισμένη. Πραγματικὰ, ἂν ὁ ὄρισμός αὐτός ἦταν ἀληθινός ὡς τὰ ἄκρα, τότε ὁ πῖο ποιητὴς ἀπὸ ὅλους τοὺς ποιητὲς θάπρεπε νὰ εἶνε ὁ ἰσπανὸς Γόνγκορα, ἀφοῦ τὰ ποιήματά του ἐκπληρώνουν σὲ μεγαλύτερο βαθμὸ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ὄρους πὺ ἀπαιτεῖ ὁ Βαλερύ ἀπὸ τὸ ποίημα γιὰ ν' εἶνε ἀληθινὰ ποίημα. Δὲν εἶνε ὁμως δυνατό, ἐκτός πὰ γιὰ ἀσειότητα, νὰ ὑποστηριχθῆ ὅτι ὁ Γόνγκορα εἶνε τὸ μοντέλο τοῦ ποιητῆ, καὶ ἐπομένως, ὁ τελειότερος ποιητὴς πὺ ὑπάρχει. Ἐξ ἄλλου συμβαίνει συχνὰ νὰ ὑπάρχει σὲ κεχογράφους πολὺ περισσότερη ποίηση ἀπ' ὅτι σὲ πολλοὺς ποιητὲς — καὶ ἀναφέρω τὰ δύο μόνον παραδείγματα τοῦ Σατωμπριάν καὶ τοῦ Μπαρρές.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει μὲ κάθε ὄρισμό πὺ ἔχει δοθῆ ὡς σήμερα γιὰ τὴν ποίηση — κι' ἓνας Θεὸς ξέρει πὼς εἶνε αὐτοί. Κανείς δὲν μπόρεσε νὰ ἱκανοποιήσῃ ἀπόλυτα, ὥστε νὰ ἀποτελέσει κοινὸ γιὰ ὅλον τὸν κόσμον κι' ὅλες τῆς ἐποχῆς ποιητικὸ γνῶμωνα. Ἀληθινοὶ οἱ περισσότεροι, εἶνε ἀληθινοὶ μόνον ὡς ἓνα σημεῖο. Διαβάζοντας ἓνα ἓνα δὲ λέμε: «Αὐτὸ εἶνε ἡ Ποίηση», ἀλλὰ: «κι' αὐτὸ εἶνε Ποίηση». Καὶ τοῦτο γιὰ τὴν Ποίηση τοὺς περιλαμβάνει ὅλους καὶ δὲν περιλαμβάνεται σὲ κανένα τους.

Οἱ κριτικοὶ τῶν ποιημάτων μιλοῦν — ἐπαινώντας ἓναν ποιητὴ — γιὰ τὴν εὐλιχρίειά του ἢ τὴν πρωτοτυπία του, ἢ τὸ βῆθος του, ἢ τὴν εὐγένειά του, τίποτε ὁμως ἀπ' ὅλα αὐτά, ὅπως καὶ καμμιά ἄλλη ιδιότητα πὺ νὰ μπορεί νὰ προσδιορισθῆ, δὲν ἀποτελεῖ ἀπαραίτητη προϋπόθεση τῆς Ποιήσεως. Ἐνα ποίημα μπορεί ν' εἶνε ὀρειότατο καὶ νὰ στερεῖται ἓνα ἢ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα. Καὶ ἀντιστρόφως: νὰ περιέχει διάφορα τέτοια στοιχεῖα καὶ νὰ μὴν εἶνε ἀπὸ τὰ ποιήματα ἐκεῖνα πὺ ἀπηχοῦν βαθειὰ στὴν ψυχὴ μας.

Ἐκεῖ πὺ θέλω νὰ καταλήξω εἶνε αὐτό: ὅτι καμμιά ἐξήγηση τῆς ὀμορφιάς τῆς Ποιήσεως δὲν

εἶναι δυνατή. Δὲν μποροῦμε πρὸς νὰ τὴν αἰσθανοῦμαστε.

Ἄλλὰ κι' αὐτὸ πὺ αἰσθανόμεστε σὲ τί συνίσταται:

Ὁ ἀββῆς Μπρομάν, σὲ βιβλίον τοῦ «Ποίηση καὶ Προσαναχή», ἐξηγεῖ ὅτι ἡ ὀραία Ποίηση, ἢ «καθάρια» Ποίηση, ἢ Ποίηση πὺ βαθύτερα καὶ διαρκέστερα μᾶς γοητεύει, εἶνε ἐκεῖνη πὺ φέρνει στὴν ψυχὴ μας τὴν ἀριστοτελικὴν Κάθαρση καὶ πὺ ἱκανοποιεῖ — ἐξ ἴσου καὶ σὲν ὑπέροτατο βαθμὸ — τὸ Ἀνίμουσ καὶ τὴν Ἀνίμα: τὴ Σκέψη καὶ τὴν Ψυχὴ.

Κι' αὐτὸ τὸ βεῖσκα περιοριστικὸ τῆς Ποιήσεως. Ἐξαγνισμός καὶ ἱκανοποίησι δὲν εἶνε οἱ μόνον τρόποι μὲ τοὺς ὁποίους μᾶς ἐγγίζει ἡ Ποίηση. Τὸ τρικύμισμα πὺ προκαλεῖ μέσα σὲν ἔσωτερικὸ μᾶς κόσμον εἶνε ἄλλοτε συγκίνηση, ἄλλοτε εὐφορία, ἄλλοτε σανσοναλιστικὴ ἠδύτητα, ἄλλοτε ἀπήχησι καὶ προέκτασι, ἄλλοτε γοητεία — καὶ θὰ μπορούσα νὰ ἐξακολουθήσω ἀκόμα... Ὑπάρχουν στίχοι — ψιθυρίζομε συχνὰ τέτοιους — πὺ οὔτε ὡς Κάθαρση μᾶς γίνονται αἰσθητοί, οὔτε φέρνουν κανένα ἰδιαιτέρου καὶ σημαντικὸ μῆνυμα στὴ σκέψη μας καὶ τὴν ψυχὴ μας, κι' οἱ ὁποῖοι, ἐν τούτοις, ὄχι εἶνε ἀπλῶς ὀρατοί, ἀλλὰ καὶ κάνουν αὐτοὶ τὴν ὀμορφιά τοῦ ποιήματος, ἀπλώνοντας, διαχύνοντας σὲ δλόκληρο τὴ γοητεία τους. Ὁ στίχος, ἔξαφνα, τοῦ Ρακίνα:

La fille de Minos et de Pasiphaé...

ἢ

Ariane, ma soeur, de quel amour blessée...

θεωροῦνται — καὶ εἶνε — ἀπὸ τοὺς ὀρειότερους τῆς γαλλικῆς γλώσσας καὶ ἡ προέκτασή τους μέσα στὴν ψυχὴ μας εἶνε ἐντατικὴ καὶ διαρκῆς χωρὶς νὰ κλείνουν κανένα «νόημα», χωρὶς νὰ προσφέρουν κανένα «ἐξαγνισμό». Τὸ ἴδιο οἱ περίφημοι στίχοι τοῦ Πόου ἀπὸ τὸ «U-lalume»:

It was night in the lonesome October
Of my most immemorial year,

ἢ τοῦ Κήτς, ἀπὸ τὴν «Ὀδὴ σὲ Ἀηδόνη»:

Forlorn! the very word is like a bell
To call me back from thee to my sole self!

στίχοι τῶν ὀρειῶν ἢ ὀμορφιά στηρίζεται, δλόκληρη, στὴ λέξη «Forlorn!», τὴ μυστηριώδη, τὴν ἀμετάφραστη καὶ γεράτη ἀπὸ μαγικὸ ρευστό...

Ἄς ὑποταχθοῦμε, λοιπόν, στὴ βεβαιότητα ὅτι αὐτὸ πὺ ἀποτελεῖ τὴ βαθύτερη οὐσία τῆς

μέ μιάν άπλή τοποθέτηση του φακού, μέ μιάν αλλαγή της οπτικής γωνίας, μέ τόν κατάλληλο φωτισμό, ένα άπλό κι' άκίνητο αντικείμενο μπορεί ν' αλλάξει μορφές, έκφράσεις, όγκους, νά περάσει άπ' όλη τήν κλίμακα τών αισθημάτων και νά μιλήσει σάν κάτι πού ζεί, πού σκέπτεται και πού νιώθει. Το «Διημελάϊ», οι «Παρθένες μέ σιωλή», ο «Λόν Κιχώτης», οι «Άδελφοί Καραμαζώφ» κι' άλλες ταινίες έχουν τέτοιες σκηνές. Τήν επίδρασή τους άρχίζει νά τήν αισθάνεται σιγά σιγά ή λογοτεχνία κι' ή ζωγραφική. Είναι άκόμα θολή, αδύνατη, δυσδιάκριτη, άλλ' υπάρχει. Δέν ξαίρω άν ο Πικασσό θά μπορούσε ν' άποσυνθέσει τ' αντικείμενα, άν δέν προϋπήρχε ο Κινηματογράφος.

* *

Δέν είναι, όμως, μόνον ή νέα αντίληψη, ή νέα οπτική εμφάνιση τών αντικειμένων ή μόνη επίδραση του Κινηματογράφου στις σχέσεις μας μέ τόν έξωτερικό κόσμο. Ο Κινηματογράφος μάς έμαθε νά βλέπουμε και μέ καινούριο τρόπο τή φύση. Ο Γουόρντγουορθ και ο Σέλλεϋ θά ήξευραν πώς νά χρησιμοποιούν τήν επίδραση αυτή. Οι έμπρεσιονιστές θά φρόντιζαν νά τήν εκμεταλλευθούν. Κανένας άπό τους ζωγράφους του υπαίθρου, ούτε ο τολμηρότερος, δέν μπόρεσε νά δώσει — στην αναλογία, φυσικά, του τόπου και χρόνου πού επιτρέπουν τά όθια ενός πίνακα — κάτι άπό τόν ήλιγο και τή ζωή τών καταπληκτικών εικόνων της «Αισθησιακής ρωμάντσας» του Άίξενστάιν, ούτε άπό τις άδρές, τις ρωμαλέες και πλούσιες σάν τά ρούσσια χωράφια εικόνες της «Γής» του Ντοβτσένκο. Η επίδραση τών εικόνων αυτών άρχίζει νά μάς γίνεται αισθητή. Προσπαθούμε σιγά σιγά νά μεταβάλουμε τό μάτι μας σέ κινηματογραφικό φακό και νά βρούμε τις κατάλληλες οπτικές γωνίες για νά βλέπουμε τή φύση, όχι όπως τή βλέπουμε ως τώρα, χωρίς καμμιά προσπάθεια, αλλά μέ καινούριους τρόπους, σέ νέες μορφές.

* *

Και έδώ μπαίνει στή σκηνή ή τεχνική του Κινηματογράφου: αυτή, ως μέθοδος, κάνει μόνη και προσθετική τήν επίδραση του Κινηματογράφου στην επικοινωνία μας μέ τόν έξωτερικό κόσμο. Αυτή επιτρέπει νά είναι τόσο διαφορετικά τά μάτια του Κινηματογράφου άπό τά δικά μας και ή μελέτη και χρησιμοποίηση της τεχνικής αυτής μάς δίνει τήν ικανότητα ν' ακολουθήσουμε τόν Κινηματογράφο στο καινούριο και άπέραντο πεδίο του. Η άποσύνθεση του χώρου και του χρόνου — ένα άπό τά εκπληκτικότερα κατορθώματα της εποχής μας, πού άνοιξε πλατύτατους δρόμους σέ νέες σπουδαιότητες έρευνες — είναι αποκλειστικό άποτέλεσμα της τεχνικής αυτής. Η δημιουργία τών έμφωχόμενων σκίτσων στην τεχνικήν αυτήν έχει τήν πρώτη βάση της. Και παραλείπω τά διάφορα «τρού» πού ή χρησιμοποίησή τους δίνει τόσο

θέλητρο στις κινηματογραφικές εικόνες, και συχνά, μάλιστα, φτάνει σέ ώραιότατα καλλιτεχνικά άποτελέσματα. Το θέατρο έχει άρχισι νά έρωτοτροπεί μέ άρκετά άπό αυτά τά «τρού». Και είναι πιά σωστό νά λέμε σήμερα ότι τό θέατρο επηρεάζεται περισσότερο άπό τόν Κινηματογράφο, παρά τόν επηρεάζει.

* *

Δέ μιλω για τήν επίδραση του Κινηματογράφου στην καθημερινή μας ζωή. Αυτή δέν έχει καμμιά σχέση μέ τήν καλλιτεχνική άποψη του ζήτηματος. Υπάρχει, όμως, και άναμφισβήτητη. Είναι χιλιάδες εκείνοι πού έρωτεύονται όπως οι ήρωες της οθόνης, πού μιμούνται τους τρόπους, τήν εμφάνιση, τά φιλήματα τών πρωταγωνιστών, πού έχουν μάθει νά είναι κοσμικοί άπό όσα είδαν στον Κινηματογράφο, πού ξαίρουν τό Παρίσι, τό Βερολίνο, τή Βενετία, τή Βιέννη, τό Σικάγο άπό τις ταινίες, και πού μιλούν για τις πόλεις αυτές σά νά τις έχουν επισκεφθεί. Η καθημερινή, ή τακτική τουλάχιστον επικοινωνία μέ τόπους και χώρες, πού ποτέ άλλοιως δε θά τις γνώριζαν κάνει κόσμο πού νά επηρεάζεται σημαντικά και νά άποκτά τή συνείδηση και τήν αντίληψη ενός πολυταξιδεμένου ανθρώπου. Είναι χιλιάδες, εκατομμύρια εκείνοι πού ξαίρουν διάφορα πράγματα άποκλειστικά και μόνο άπό τήν οθόνη, πού άπό αυτήν έχουν δεχθεί τις ισχυρότερες και πιά άφθονες επιδράσεις της ζωής τους. Κι' όμως όλοι αυτοί θεωρούν τόν Κινηματογράφο μιάν άπλή ψυχαγωγία: τίποτε περισσότερο. Μά εν τώ μεταξύ δέν παύουν νά μορφώνονται, νά πλάθονται, νά επηρεάζονται βαθιά σέ σημεία πού ν' αλλάζουν τρόπους, γούστα και συνήθειες άπό αυτήν τήν άπλή «ψυχαγωγία».

Γ. Ν. ΜΑΚΡΗΣ

ΞΕΝΗ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΖΩΗ

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

«Η ίδρυση «Γραφείου παρακολούθησεως της πνευματικής παραγωγής». — Τά «Έξη βιβλία του μηνός».

Στή χιλιετική Γερμανία, και ή εκκλησία και ή εκπαίδευση κι' ο τύπος και τό θέατρο, βρίσκονται υπό τήν άμνηση εποπτεία και παρακολούθηση του Κράτους. Τελευταία, άποφασίσθηκε, μαζί μέ όλα τ' άλλα, τό κράτος νά αναλάβη υπό τήν επίβλεψη και τήν προστασία του και τήν πνευματική παραγωγή.

Είναι γενικά γνωστό ότι άπό τότε πού άέλαβε τήν έξουσία τό έθνικοσοσιαλιστικό κόμμα, πολλοί Γερμανοί συγγραφείς, πού δε φάνηκαν εύνοϊκοί στο νέο καθεστώς, κατηγορήθηκαν είτε ως έβραιοί: είτε ως κομμουνιστές, κι' αυτοί οι ίδιοι άναγκάσθηκαν νά φύγουν άπό τή Γερμανία, τά δε έργα τους κατασχέθηκαν κι' άπαγορεύτηκε ή κυκλοφορία τους. Άνάμεσα σ' αυτούς είναι πολλοί

άπό τους γνωστότερους, όπως ο Χάινριχ Μάν, ο Έμιλ Λούντβιχ, ή Βίχι Μπάουμ και άλλοι. Έτσι ή Γερμανία στερήθηκε άρκετούς άπό τους καλύτερους λογοτέχνες της, και οι άλλοι, όσοι άπόμειναν, μη ξέροντας τί νά γράψουν και υπό καιό πνεύμα έπρεπε νά γράψουν, ή σταμάτησαν όλόκληρα τή λογοτεχνική παραγωγή τους, ή δέν έγραψαν παρά μόνον διθυράμβους για τό Χίτλερ και για τήν άναγέννηση της Γερμανίας. Βλέποντας τήν κατάσταση αυτή, ή γερμανική κυβέρνηση άποφάσισε νά δείξει όχι μόνον άρνητικό, αλλά και θετικό ενδιαφέρον για τή λογοτεχνική παραγωγή, και νά ενδιαφερθή για τήν πνευματική διαπαιδαγώγηση του λαού, σύμφωνα πάντα μέ τις τωρινές πνευματικές και έθνικές αντιλήψεις της επίσημης Γερμανίας.

Μέ τό σκοπό αυτό, τό Έπουργείο Προπαγάνδας ίδρυσε τό «Γραφείο παρακολούθησεως της πνευματικής παραγωγής», ένα ιδιαίτερο δηλαδή τμήμα του Έπουργείου άπ' όπου θά περνούν τά βιβλία πού εκδίδονται σ' όλόκληρη τή Γερμανία και θά παρακολουθούνται κι' όλες οι δημοσιεύσεις.

Στήν άρχή πολλοί νόμισαν ότι τό γραφείο αυτό θά ήταν ένα είδος ύπηρεσίας λογοκρισίας και γι' αυτό τό Έπουργείο έβγαλε ένα ανακοινωθέν όπου έξηγει ότι τό καινούριο γραφείο δέν έξασκει κανένος είδους λογοκρισία και ότι: «ή πνευματική παραγωγή στη Γερμανία θά είναι και στο μέλλον ελεύθερη όπως και πριν. Φυσικά, στην άρχή έγινε μιá άπαραίτητη εκκαθάριση, τώρα όμως πιά δε χρειάζεται παρά μονάχα νά υποδειχθούν και νά συστηθούν στους άναγνώστες τά βιβλία πού πραγματικά αξίζουν: αυτά έχουν μονάχα τους τόση μορφωτική δύναμη, ώστε νά έκτοπίζουν όλα τ' άλλα, τ' άνάξια».

Έτσι, τό «Γραφείο πνευματικής παραγωγής» άποφάσισε νά κάνει μεγάλη προπαγάνδα για τή διάδοση του γερμανικού βιβλίου σέ όσο τό δυνατόν μεγαλύτερο κύκλο, και μιá άπό τις πρώτες ένεργειές του ήταν ή έκλογή και ή υπόδειξη τών καλύτερων βιβλίων πού εκδίδονται κάθε μήνα σ' όλόκληρη τή Γερμανία, μέ τόν τίτλο: «Τά έξη βιβλία του μηνός».

Τά βιβλία αυτά τά υποδεικνύει τό Γραφείο, όλες οι έφημερίδες είναι υποχρεωμένες νά τά άναφέρουν σέ περίοπτη θέση και τά βιβλιοπωλεία νά τά εκθέτουν στή βιτρίνα τους σ' ειδική κορνίζα.

Φυσικά, άνάμεσ' άπό όλόκληρη τή λογοτεχνική παραγωγή της Γερμανίας, αυτά τά βιβλία δέν είναι τά μόνα πού αξίζει νά διαβαστούν. Είναι όμως εκείνα πού αντιπροσωπεύουν περισσότερο άπ' όλα τ' άλλα τις κατευθύνσεις της σημερινής Γερμανίας. Άπό τό άλλο δε μέρος, ή υπόδειξη τους υποβοηθεί στην έκλογή του τό μεγάλο κοινό πού δέν εύκολύνεται νά αγοράζει όσα βιβλία βγαίνουν, μά ώστόσο θέλει νά παρακολουθεί τήν πνευματική κίνηση του τόπου του, και φέρνει κιόλα σέ στενώτερη έπαφή μαζί του συγγραφείς πού ως τώρα δέν ήταν τόσο γνωστοί και δημοφιλείς.

Όπωςδήποτε, ή ένεργεια αυτή είναι μιá και

νούργια και πρωτότυπη ρεκλάμα για νά ζωηρέψη κάπως ή άγοραστική διάθεση του κοινού. Και περισσότερο ένθουσιασμένοι άπό όλους θά είναι οι έκδοτικοί οίκοι.

Τά βιβλία πού ξεχώρισε τό «Γραφείο Πνευματικής Παραγωγής» για τόν μήνα Ιούλιο είναι έξη καθαρά λογοτεχνικά και έξη κοινωνικού περιεχομένου. Τά έξη πρώτα περιλαμβάνουν όλα τά είδη του λόγου, έκτός άπό ποιήματα, και είναι τρία μυθιστορήματα: Johannes Linke, «Ένας χρόνος κυλάει πάνω άπ' τό βουνό», τό πρώτο έργο ενός νεαρού Βαυαρού, ένα χωριότικο μυθιστόρημα πού δείχνει ζωντανά και περιγραφικά τή ζωή τών βουνίσσιων. «Η μεγάλη αλλαγή», μυθιστόρημα μέ μεταπολεμικό θέμα του Ludwig Tügel, και τό παλιό ρομάντσο του Emil Strauß «Der Engelwint», πού ξαναβγήκε σέ νέα έκδοση. Το τέταρτο βιβλίο είναι ένας τόμος διηγήματα της Margarete Schwest-Bentlages, μέ τόν γενικό τίτλο «Κάτω άπό τις βελανιδιές», και τέλος τά δύο τελευταία, δυό μικρά φυλλαδάκια όπου έχουν τυπωθή δυό ραδιοφωνικά σκέτς, τό «Ανοίγουμε ένα δρόμο» του Nierentz-Hagen και τό «Γερμανικό πάθος» του Zuringer.

Όσο για τά βιβλία μέ κοινωνικό περιεχόμενο αυτά έχουν πιά στενό γερμανικό ενδιαφέρον, είναι δε: «Άπό τήν Αυτοκρατορική Αδλή στην Άρχικαγκελλαρία» του συνεργάτη του Χίτλερ και Έπουργού της προπαγάνδας Goebbels, «Η πολιτική διαθήκη του Ρισελιέ. Τριακόσια χρόνια ευρωπαϊκής άσταθείας» του Hagemann, «Τό Σάσρ μας» του Hagemann, «Παγκόσμιος μεταβολή» του Stegemann και «Schiffe-Hake-Hoi» του Haber.

Τό γραφείο δήλωσε πως δέν δέχεται καμμιά υποβολή βιβλίου ή χειρογράφου για εξέταση. Για όσα βιβλία ενδιαφέρεται, θά άπευθύνεται μόνο του στον συγγραφέα ή στον εκδότη. Τα βιβλία πού διαλέγει θά τά κάνει γνωστότερα στο κοινό μέ τή δημοσίευση σχετικών άρθρων ή κριτικών στις έφημερίδες και τήν άναγνώση άποσπασμάτων στο ραδιόφωνο. Επίσης θά συνιστά τήν άγορά τους στις διάφορες οργανώσεις, σχολεία, λέσχες κτλ. και θά υποχρεώνει τις δανειστικές βιβλιοθήκες νά προμηθευθούνται περισσότερο αντίτυπα άπό τά βιβλία αυτά για νά μήν παρουσιασθή έλλειψη.

ΓΕΩΡΓΙΑ ΤΑΡΣΟΥΛΗ

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Πλάτωνος: «Συμπόσιον». Κείμενον, μετάφρασις και έρμηνεία υπό Ι Σουκουτρή.

Πολύ μεγάλο ενδιαφέρον για διάβασμα κλασικών έργων της Έλληνικής αρχαιότητας στην τάξι τών έπιστημόνων μας και τών όκωσδήποτε μορφωμένων μας, πού έχουν μιá σινηθισμένη έγκυκλοπαιδική μόρφωση και κάποια γνώσι της αρχαίας Έλληνικής γλώσσας άπό φοιτησί τους σέ κλασικά γυμνάσια, δέν μπορεί νά πη πώς κυριαρχεί κανείς. Κι' αυτοί, όπως και οι λιγότερο μορφωμένοι πού δέν έχουν φοιτήσει σέ

γυμνάσια, ικανοποιούν ως επί το πλείστον τη φιλαναγνωσία τους με το συνηθισμένο διάβασμα καθημερινών εφημερίδων και με άλλα πρόχειρα αναγνώσματα ίδιας μίας ή ξένα, κι' ως είναι πολλές φορές αυτά καθαυτά άχρηστολογήματα. Και τα λογοτεχνικά άριστουργήματα, που ή 'Ελληνική άρχαιότης έχει κληροδοτήσει στην ανθρωπότητα, τα γνωρίζουν και ταπολαίνουν περισσότερο οι άποσδήποτε μορφωμένοι των άλλων πολιτισμένων έθνών παρά έμεις κι' ουδέ τούλάχιστο ως προς τη γλώσσα, είμαστε πιο συγγενείς με κείνους που τά έγραψαν.

Τό φαινόμενο αυτό ίσως να έχη τό λόγο του κατά πρώτον στην πνευματική νοχέλεια, που διακρίνει τους περισσύτερους μας και δέν άντέχει στο σχετικό κόπο που άπαιτεί τό διάβασμα σοβαρών κάπως έργων, όπως κατά κανόνα είναι τά αρχαία κλασικά συγγράματα. Ίσως τό φαινόμενο αυτό να είναι και φυσικό επακόλουθιο της διδασκαλίας των αρχαίων 'Ελληνικών στα γυμνάσιά μας. Μιά διδασκαλία ως επί τό πλείστον ξερή και άγονη, που φυσικά προκαλεί την άνία, που μόνο άπάνω πάνω άσχολεϊται με τό νόημα των άναγνωστικόν, και δέν κατορθώνει έτσι να γεννήση στις ψυχές των μαθητευόμενων κανένα γενικότερο για τά αρχαία συγγράματα ένδιαφέρον, ώστε να αισθάνονται οι άπόφοιτοι των γυμνασίων την έπιθυμία να διαβάζουν και μετά την άποπεράτωση των γυμνασιακών τους σπουδών έργα συγγραφέων αρχαίων.

Ίσως όμως ή κυρία αίτία, για την όποιαν ελάχιστοι άπ' τους μορφωμένους μας έχουν τη διάθεση να διαβάσουν κλασικά της άρχαιότητος λογοτεχνήματα, είναι ή έλλειψις σε μās εκδόσεων των αρχαίων συγγραμμάτων καταλλήλων για να χρησιμοποιούνται άπ' τον πο'όν κόσμο. Τέτοιες εκδόσεις βέβαια δέν είναι οι σχολικές, που προσορίζονται για τους μαθητάς των σχολείων, καθώς ούτε και οι λίγα ή πολύ έπιστημονικές, που κυρίως είναι για τους φιλόλογους και φοιτητάς της φιλολογίας. Έλάχιστες άπ' αυτές τις τελευταίες είναι έτσι καταρτισμένες, ώστε να μπορούν άποσδήποτε να χρησιμοποιηθούν κι' από άπλαους φιλαναγνώστες.

Κατά τά τελευταία πρό πάντων χρόνια θέλησαν πολλοί τάρχαια 'Ελληνικά συγγράματα, προπάντων τα ποιητικά, να τα καταστήσουν γνωστά στον πολλόν κόσμο με μεταφράσεις. Δέν είν' εδώ ό κατάλληλος τόπος, για να μιλήση κανείς όσο πρέπει για τό ποιόν των περισσοτέρων άπ' αυτές τις μεταφράσεις, ιδίως για τις μεταφράσεις που έχουν τό θάρρος να σερβίρουν στο κοινόν όχι φιλόλογοι έφωδιασμένοι με τον άπαιτούμενον έπιστημονικό καταρτισμό και την άπαιτούμενη γνώσι της αρχαίας γλώσσας, αλλά έρασιτέχνες με πολύ λίγη γνώσι της αρχαίας 'Ελληνικής και με καμιά φιλολογική συγκρότησι, που τις μεταφράσεις τους των αρχαίων λογοτεχνήματων τις κάνουν από άλλες ξανόγλωσσες, γαλλικές ή γερμανικές, μεταφράσεις, και που δείχνονται πολλές φορές καθαρά, πως ούτε και μία ματιά δέν έχουν ρίξει στο αρχαίο κείμενο, που τάχα έχουν μεταφράσει. Αυτό βέβαια δικαιούται να τό συμπεράνη κανείς και από πολ-

λά άλλα κι' από τό έξής. 'Υπάρχει μετάφρασις αρχαίου δράματος στη νεοελληνική, τη δημοτική, που μπορεί σε πολλά να είναι καλή κι' επιτυχημένη, που λείπει όμως άπ' αυτή όλόκληρο κομμάτι του πρωτοτύπου, κι' αυτό άπλόστα διότι τό κομμάτι αυτό λείπει κι' από τη γαλλική μετάφρασι, την όποιαν βέβαια είχε ή όψη του αυτός, που μās μετέφρασε στη νέα 'Ελληνική αυτό τό αρχαίο δράμα... 'Ετσι οι μεταφράσεις αυτές των αρχαίων συγγραμμάτων, που μās δίνουν οι διάφοροι έρασιτέχνες μεταφρασταί, μπορεί να φαίνονται ωραίες και λογοτεχνικές (ή λέξεις είναι του συμφού αυτού τά χρόνια), αλλά κάθε άλλο μās παρουσιάζουν σε πολλά, παρά εκείνα που γράφει και θέλει να πη ό αρχαίος συγγραφέας.

'Αλλά εκτός άπ' αυτού του είδους τις μεταφράσεις αρχαίων συγγραμμάτων υπάρχουν βέβαια και άλλες, γραμμένες από έπιστήμονες, που έχουν την άπαιτούμενη φιλολογική συγκρότησι, προικισμένοι μερικοί και με λογοτεχνική δεξιοτητα. Είναι οι καλές μεταφράσεις. Κι' άπ' αυτές όμως πάλι, λίγες έχουν τις άπαιτούμενες εισαγωγές και τις άποραίτητες σημειώσεις, ώστε να κατατοπίζεται και να πληροφορηται όσο πρέπει ό άναγνώστης για τά πρόσωπα και πράγματα, για τά όποια γίνεται λόγος στο αρχαίο σύγγραμμα. Οι περισσότερες ίσως περιέχουν μόνο τη μετάφρασι του αρχαίου κειμένου και τίποτε περισσότερο. Και τις άπορίες που γεννιόνται κατά την άνάγνωσι του μεταφρασμένου κειμένου για πρόσωπα και πράγματα αρχαία, αφήνεται να τις λύση μόνος του ό άναγνώστης, πράγμα που σπάνια βέβαια θα λάβη τον κόπο αυτός να τό πράξη. Κι' έτσι, άποφυσικά δέν υπάρχει ή άπαραίτητη κατανόησις του άναγνωστικόν, δέν μπορεί να ύπαρχη κι' ή πρέπουσα έντύπωσις άπ' την άνάγνωσι του μεταφρασμένου αρχαίου λογοτεχνήματος, κι' ένδιαφέρον για την άνάγνωσι και άλλων.

Αυτές τέλος πάντων είναι οι εκδόσεις κι' αυτές οι μεταφράσεις των αρχαίων συγγραμμάτων, με τις όποιες μπορεί σε μās τώρα ένας μη φιλόλογος να γνωρίση, άν θέλη, τά κλασικά λογοτεχνήματα.

'Αλλά πρέπει να καταλάβουμε δυο πράγματα. Πρώτα πως με την έξήγησι και μετάφρασι αρχαίων κλασικών έργων δέν δικαιούται να καταπιάνεται ό καθένας, έστω και αξιόλογος λογοτέχνης και άν είναι, άπλωσ και μόνο διότι ξέρετε λίγα αρχαία 'Ελληνικά. άπ' τά χρόνια που φοιτούσε στο γυμνάσιο, και διότι κοντά σ' αυτό ξέρει κάποια ή κάποιος ξένες γλώσσες, κι' έτσι μπορεί να έννοη μεταφράσεις αρχαίων συγγραμμάτων σ' αυτές τις γλώσσες. 'Ε έρμηνεία κι' ή έξήγησις κι' ή μετάφρασις των έργων των κλασικών συγγραφέων δέν μπορεί παρά να είναι άποκλειστικό έργο ικανών φιλολόγων, και μόνον φιλολόγων. Αυτοί έχουν την άπαιτούμενη έπιστημονική μόρφωσι και γνώσι της αρχαίας γλώσσας, αυτοί μόνο είναι σε θέσι να κατανοούν έν' αρχαίο σύγγραμμα σε όλο του τό πλάτος και τό βάθος κι' αυτοί μόνο μπορούν να ξέρουν τι πρέπει να περιλάβουν σε μία έκδοσι

ένος αρχαίου κλασικού έργου από κείνα που χρειάζονται για να μπορη να τό κατανοήση και να τό αισθανθη αυτό τό έργο ένας άναγνώστης έφωδιασμένος με κάποια σχετική προπαιδεία.

Δεύτερο, δέν είναι ή μετάφρασις του κάθε αρχαίου κειμένου, όσοδήποτε επιτυχημένη και λογοτεχνική κι' άν είναι ή μετάφρασις αυτή, τό μόνο που μπορεί να κάνει, ώστε να τό κατανοή και να τό αισθάνεται ό άναγνώστης αυτό τό κείμενο. 'Η μετάφρασις είναι κι' αυτή ένα μέσον, για να μη κανείς στο νόημα του αρχαίου συγγραφέα. Μās άπαλλάσσει άπ' τον κόπο να προστρέχουμε σε λεξικό, για να βρούμε τη σημασία άγνωστων σε μās λέξεων και φράσεων του κειμένου. Μās διευκολύνει στη συνεχή παρακολούθησι των νοημάτων σε δύσκολα μέρη και μās βγάξει άπ' τον κόπο να επιχειρούμε να κάνουμε, πολλές φορές χωρίς κανέν' άποτέλεσμα, συντακτικές αναλύσεις, εκεί που τό κείμενο παρουσιάζει μεγάλες συντακτικές δυσκολίες. Είναι έτσι ή μετάφρασις τό κυριώτερο βέβαια βοήθημα για την κατανόησι του αρχαίου κειμένου. 'Αλλά δέν είναι και τό πάν. Γιατί, στο κάτω της γραφής, όπως ξέρομε, σε κάθε αρχαίο κείμενο υπάρχουν έκφρασεις, υπάρχουν λεκτικοί τρόποι και λεκτικές άποχρώσεις, που δέν μπορούν να άποδοθούν με κανένα τρόπο στη νέα μας γλώσσα, (καθώς και σε όποιουδήποτε άλλη γλώσσα). 'Ετσι, όποιος θέλει να τό κατανοήση κάπως, όποιος θέλει να τό αισθανθη ένα όποιαδήποτε αρχαίο κλασικό έργο, πρέπει να τό διαβάση και στο πρωτότυπο, να μην περιορισθί μόνο στο διάβασμα της μεταφράσεώς του, όσοδήποτε επιτυχημένη και λογοτεχνική και άν είναι αυτή ή μετάφρασις του. Πρέπει να τό διαβάση και στο πρωτότυπο, άποφ με μία κατάλληλη εισαγωγή, με τις κατάλληλες έξηγήσεις και σημειώσεις κατατοπισθί για τά πρόσωπα και για τά πράγματα, που γίνεται λόγος σ' αυτό τό σύγγραμμα, άποφ μεταφερθί, έτσι να πουμε, στον κόσμο εκείνον, που ζη και κινείται ό αρχαίος συγγραφέας, αυτός και τά πρόσωπα και τά πράγματα, για τά όποια μιλεί τό σύγγραμμά του.

Γιαυτό με μεγάλη μας χαρά πρέπει να χαιρετίσουμε την εμφάνισι του πρώτου βιβλίου της σειράς των εκδόσεων, τις όποιες ύπόκειται να μās δώση ή 'Ακαδημία 'Αθηνών με την «'Ελληνικήν Βιβλιοθήκην», που ίδρυσε τελευταία με την έπικουρία του Κράτους. Οι εκδόσεις αυτές, όπως δείχνει ό πρώτος αριθμός τους, που έχουμε ήπ' όψη μας, στο διάγραμμά τους ύπόδειγμα έχουν τις γνωστές εκδόσεις κλασικών συγγραφέων, που γίνονται στη Γαλλία από την Association. Buché, και που είναι προωρισμένες να έξυπηρετούν και των φιλολόγων τις άπαιτήσεις και του άλλου όποσδήποτε μορφωμένου κόσμου τις γενικότερες πνευματικές ανάγκες. Μιά εισαγωγή με τις αναγκαίες πληροφορίες για τό συγγραφέα και τό έργο του, με σχετική άνάλυσί του, τό αρχαίο κείμενο με έν' άπλό άποκάτω από κάθε σελίδα κριτικό ύπόμνημα, χρησιμοκυρίως για τους φιλόλογους, που θέλουν και τις διάφορες γραφές σε άμφοισθητούμενα μέρη να ξέρουν, ή μετάφρασις του κειμένου και έρμηνευ-

τικές σημειώσεις άποκάτω σχετικές με τά πρόσωπα και τά πράγματα. Μιά έκδοσις έτσι έπιστημονική και λαϊκή.

Ο πρώτος αριθμός της σειράς των εκδόσεων της «'Ελληνικής Βιβλιοθήκης» της 'Ακαδημίας περιλαμβάνει τό Συμπόσιον του Πλάτωνος. Την έπιμελήθηκε την έκδοσι αυτή ό γνωστός έγκριτος φιλόλογος Ίω. Συκουτρής, ύφηγητής στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου 'Αθηνών, που και τόσες άλλες αξιόλογες φιλολογικές πραγματείες έχει δημοσιεύσει έως τώρα.

Τό βιβλίο περιλαμβάνει πρώτα ένα πρόλογο (σελ. 7*—14*), στον όποιον ό έρμηνευτής του Συμποσίου μās πληροφορηται, τί αρχές ακολουθήσε σχετικά με την άποκατάστασι του κειμένου και τό κριτικό τ'υ ύπόμνημα, με τη μετάφρασί του, με την εισαγωγή και με τό έρμηνευτικό ύπόμνημα.

'Ακολουθεί κατόπιν ή εισαγωγή, που πιάνει τό περισσότερο μέρος του βιβλίου (σελ. 15*—251*). Είναι κάτι ή εισαγωγή αυτή, που για τό μακρος της κατά τό πρώτο ξεφύλλισμα δέ χτυπά δόλου εύχάριστα στο μάτι εκείνου που πρωτοπιάνει στα χέρια του τό βιβλίο. Και εύχεται κανείς να μην έμφανισθί άλλη έκδοσις αρχαίου συγγραφέα στη σειρά των εκδόσεων της «'Ελληνικής Βιβλιοθήκης», που να παρουσιάζεται τόσο μεγάλη ή δυσαναλογία μεταξύ της εισαγωγής και του κυρίου μέρους του βιβλίου. Τό πράγμα είνε αξιόπρόσεκτο κυρίως για λόγους ψυχολογικούς, γιατί καθένας διατίθεται εύθύς έξ αρχής όχι εύνοικά προς ένα όσδήποτε βιβλίο αυτού του είδους, άμα με πρώτη ματιά βλέπη μία εισαγωγή δυσαναλόγως ύγκώδη.

'Αλλά ίσως ό έρμηνευτής του Συμποσίου του Πλάτωνος κ. Συκουτρής δέν πρέπει να κατακριθί πολύ για την έκτασι, που έχει δώσει στην εισαγωγή του. Σε κανένα ίσως άλλο σύγγραμμα του Πλάτωνα, και ίσως σε κανένα άλλο αρχαίο σύγγραμμα, δέν παρουσιάζονται τόσο προβλήματα και ζητήματα, που πρέπει να λυθούν και να άναπτυχθούν, για να προύδεασθί επαρκώς και να κατατοπισθί όσο πρέπει ό άναγνώστης, ώστε να άνιληφθί όπως πρέπει τό πραγματικό νόημα του κειμένου. 'Αμα δέν έχη εκ των προτέρων εκείνος, που μέλλει να διαβάση τό Συμπόσιον του Πλάτωνος, όσο τό δυνατόν πλήρεις και ακριβείς πληροφορίες για τά συμπόσια των αρχαίων, που γενικώς δέν ήταν συμπόσια σαν τά δικά μας, άμα δέν έχη τις άναγκαίες έξηγήσεις για τη χρονολογία του συμπόσιου του 'Αθηναίου ποιηταύ 'Αγάθωνα, τό όποιον ύπόκειται ως ιστορική βίασις σε κείνο, άμα δέν είναι επαρκώς πληροφορημένος για τό θεσμό του παιδικού έρωτα στους αρχαίους, για την αρχή του και την προέλευσί του και για τις διάφορες άντιλήψεις που είχαν εκείνοι για τον θεσμόν αυτόν, δέ μπορεί βέβαια να είναι σε θέσι νάντιληφθί όπως πρέπει όσα σχετικά με τον έρωτα έν γενει και σχετικά με τον παιδικόν έρωτα λέγονται στο Πλατωνικό αυτό σύγγραμμα, και είναι πολύ ένδεχόμενο να άποκομίση άπ' τό διάβασμά του έπικόλατες και έντελώς έσφαλισμένες

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

12 Αυγούστου

ἀθηναϊκῆς ἔφημερίδας (10 καὶ 11 Αὐγ.) καὶ τὸ νέον ἔργον τοῦ κ. Π. Χόρν «Δὲν ἀγαπᾶμε τὸν ἴδιον», τὸ ὁποῖον ἀνεβιβάσθη ἀπὸ τὸν θίασον Κυβέλης - Μαρίας.

—Εἰς τὸν «Νέον Κόσμον» χρονογραφήματα τῶν κ.κ. Παύλου Νιρβάνα, Γ. Δαμβέρνη καὶ Στεφ. Χαρμίδη καὶ ἡ συνέχεια τοῦ μυθιστορηματοῦ τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου «Πράσφυες». Ἐπίσης, τακτικὴ φιλολογικὴ συνεργασία τῶν κ.κ. Ἀρ. Καμπάνη καὶ Θ. Ἀ. Βενασιάδη.

—Εἰς τὴν «Ἐστία», πλὴν τῶν τακτικῶν χρονογραφημάτων τῶν κ.κ. Παύλου Νιρβάνα καὶ Λαύρα, αἱ «Παρευθέσεις» τοῦ Ἀναδρομάρη (Δημ. Καμπούρογλου) καὶ τὰ ἱστορικὰ σημεῖωμάτα τοῦ κ. Α. Γατοπούλου.

—Εἰς τὸν «Ἀνεξάρτητον» (2 Αὐγ.) ὁ κ. Πέτρος Χάρης, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν τελευταίων συζητήσεων περὶ γλώσσης, γράφει γενικῶς περὶ τοῦ γλωσσικοῦ μας ζητήματος καὶ, χωρὶς νὰ συμφωνῇ μὲ τὰς ἀντιλήψεις τῆς κ. Μ. Ἀργυροπούλου καὶ τῶν φίλων τῆς συντακτικῆς τῆς γνωστῆς γραμματικῆς, θεωρεῖ ὡς προσωρισμένην νὰ δώσῃ θετικὰ ἀποτελέσματα μόνον τὴν ἐργασίαν—καὶ ἰδίως τὴν ἐργασίαν τῶν πεζογράφων—παῦ τείνει εἰς τὴν καθιέρωσιν μιᾶς ἀθηναϊκῆς δημοτικῆς.

—Εἰς τὴν ἴδιαν ἔφημερίδα τὸ τακτικὸν χρονογράφημα τοῦ κ. Μ. Κανελλῆ (Σταύφου) καὶ σημειώματα τοῦ κ. Κωστή Νικολάου διὰ τὴν μουσικὴν μας κίνησιν.

—Εἰς τὴν «Πρόσπον» (24 Ἰουλ.), Ζακύνθου ἄρθρον τοῦ κ. Κ. Καιροφύλα διὰ τὸν πρό τινος ἀποθανόντα Νικόλαον Καψοκέφαλον, «τὸν χιουμοριστὴν, τὸν γεμῆτον πνεῦμα καὶ σάτυρα σοφόν». Ἐπίσης, εἰς ἄλλο φύλλον τῆς ἔφημερίδος (22 Ἰουλ.) ζητεῖται—καὶ πολὺ ὀρθῶς,—ἡ μεταφορὰ τῶν ὄστων τοῦ Γ. Τσακασιάνου εἰς τὴν Ζάκυνθον, «στὸ χῶμα ποῦ χιλιοτραγουδῆσε».

—Εἰς τὰ «Τριφυλιακὰ Χρονικά» (15 Ἰουλ.), ἐκτὸς τῆς ἄλλης φιλολογικῆς ὕλης, ἄρθρον τοῦ κ. Τίτου Λινεῖα περὶ δύο ἰδιορρυθμῶν ποιητῶν, τοῦ Κάλβου καὶ τοῦ Καβάφη.

—Εἰς τοὺς «Νέους Καιροὺς» (30 Ἰουλ.) Πειραιῶς ἐνδιαφέρον σημεῖωμα τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Κωνσταντινουπόλεως Ἀλῆ—Ἐκράμ διὰ τὴν παλαιὰν καὶ νέαν Ταυρικὴν λογοτεχνίαν.

—Εἰς τὴν «Ἰόνιον Ἀνθολογίαν» (τεύχος Αὐγ.) ὁ «Θάνατος τῆς Βεατρικῆς», ἀνεκδοτὸν διήγημα τοῦ Νικολάου Σεγκύρ, καὶ ἄρθρον τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου διὰ τὸν συγγραφέα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πληροφοροῦμεθα πῶς ἐνεφανίσθη εἰς τὰ ἑλληνικὰ γράμματα ὁ Ν. Ἐπισκοπόπουλος καὶ πῶς ἐσταδιοδρόμησε μέχρι τῆς ἐποχῆς ποῦ ἐπῆγε στὸ Παρίσι καὶ ἄρχισε νὰ γράφῃ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ μεγάλου φίλου τοῦ Ἀνατόλ Φράνς. Εἰς τὸ αὐτὸ τεύχος στίχοι τοῦ κ. Μ. Σιγούρου, τὸ τέλος τῆς μελέτης τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Μ. Θ. Λάσκαρι διὰ τὸν «Καποδίστρια καὶ τὴν Σερβικὴν Ἐπανάστασιν» καὶ σημειώματα τῆς κυρίας Μαρίας Μινώτου καὶ τοῦ κ. Σπ. Μινώτου.

—Εἰς τὸ «Ἐκκλήσια» (τεύχος Ἰουλ.—Αὐγ.) ἐνδιαφέρουσα ἐργασία νέων λογοτεχνῶν, ἡ συνέχεια τοῦ «Θείου Ὀνειροῦ» τοῦ κ. Γρ. Ξενοπούλου καὶ σχόλια διὰ τὰ τελευταῖα φιλολογικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ γεγονότα.

—Ἐλάβομεν, ἀκόμη, «Γράμματα», «Μακεδονόπουλο», «Μακεδονικὴ Νεολογία», «L'Europe Orientale», «Αἰ-Κατα», «Λεπτεριά» Χανίων, «Ἐλευθέραν Σκέψιν» Χαλκίδος, εἰς τὴν ὁποῖαν (φύλλον 22 Ἰουλ.) εὐρίσκομεν ἄρθρον τοῦ κ. Γ. Γ. Φουστᾶρα περὶ τοῦ διεθνοῦς πνευματικοῦ κέντρον τῶν Δελφῶν, «Φωνῆν» Κωνσταντινουπόλεως, «Μυκονιάτικα Χρονικά», «Κερκυραϊκὸν Βῆμα», «Ἐκκλησίαν», «Φαρμακευτικὸν Βῆμα» κ. ἄ.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

* Τὴν 22 Ἰουλίου ἀπέθανε ὁ Καθηγητὴς τῆς Λατινικῆς Φιλολογίας εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης Γεώργιος Γρατσιάτος.

* Τὴν 2 Αυγούστου εἰς τὸ θέατρον «Λαοῦ» ἐωρτάσθη ἡ τεσσαρακονταετηρὶς τῆς ἑλληνικῆς ἐπιθεωρήσεως. Ὄμιλησαν οἱ κ.κ. Ν. Λάσκαρης καὶ Γ. Σιδέρης.

* Τὴν 11ην τρέχοντος ἐπαίχθησαν εἰς τὸ Στάδιον αἱ «Φαίνισαι» τοῦ Εὐριπίδου κατὰ διδασκαλίαν τοῦ κ. Λίνου Καρζῆ.

Εἰς τὴν σελ. 720, τοῦ προηγουμένου τεύχους, στήλη α', στ. 29, τὸ «διαφημιστικὰ ἔργα» νὰ γίνῃ «διαφημιστικὰ ἄρθρα».

κ. Βασ. Θεοδ. Θήβας. Διέκοψε πρό πολλοῦ τὴν ἔκδοσίν του. «Ὅσον διὰ τὴν αἰτίαν, εἴ νὰ σὰς ποῦ με; Πάντως ἡ κυριώτερα θὰ ἦτο ἐκεῖνη ποῦ μαντεύτε καὶ ποῦ εἶναι ἐμπόδιον δι' ὅλας τὰς παρομαλας προσπαθείας.—δ. Λιλ. Καβ. Ὁ κ. Χ. σὰς εὐχαριστῶ πολὺ. Περιμένει.—κ. Κων. Γρατσ. Θεσ/νίκην. Πολὺ ἀργά.—κ. Δημ. Ἀποστ. Θέμα ἐνδιαφέρον ἀλλὰ καὶ πολὺ ἐπικίνδυνον. Ὅπωςδὴποτε, δὲν γάνετε τίποτα νὰ δοκιμάσετε.—κ. Ἰωάν. Χρηστ. Ἐνταῦθα. Διεβιβάσθη.—κ. Γ. Ν. Ἐνταῦθα. Ἀποροῦμεν πῶς ἐφαντασθήκατε ὅτι μπορούσε ἡ «Νέα Ἐστία» νὰ ἀναγράψῃ ἀπλῶς τὸν θάνατον τοῦ Μένου Φιλήντα! Διὰ τὸν ἄλλον δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ νὰ περιορισθῶμεν εἰς μίαν ἀναγγελίαν, ἀφοῦ ἡ ἐργασία του εὐρίσκεται ἐκτὸς τοῦ κύκλου τοῦ ἐνδιαφέροντος ἐνός περιοδικοῦ, κυρίως λογοτεχνικοῦ.—Κάποιον. Ἐνταῦθα. Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς «φτωχικοὺς στίχους» εἰλικρινεῖς, ἀψογοὶ μετρικῶς, ἀρκετὰ μουσικοί. Δὲν λείπουν ὅμως καὶ οἱ κοινοτοπίες. Ἄν ἀπαλλάξετε τὰ τραγούδια σας ἀπὸ καθεστὶ τὸ πολυμεταχειρισμένο καὶ τὸ περιττό, ἀσφαλῶς θὰ δώσετε ἐνδιαφέροντα πράγματα.—κ. Γ. Μαρκ. Ἀγ. Γαλήνην. Ἀφήστε τὶς κοινωνικὰς ἀντιθέσεις τῆς «Ζητιάνας» καὶ τὴν ρομαντικὴν διάθεσιν τοῦ «Ξανανειώματος», ποῦ εἶναι ἀπηχησεις ἀπὸ διαβάσματα, καὶ προσπαθήστε νὰ ἐκφράσετε τὶς ἀτομικὰς σας συγκινήσεις; τὸν πραγματικὸν σας ἐαυτό, ποῦ τὸν ἀγνοεῖτε, ὅπως τὸν ἀγνοοῦν καὶ οἱ περισσώτεροι νέοι εἰς τὴν ἡλικίαν σας. Διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς «Ἱστορίας τῆς Νέας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας», πρέπει νὰ ζητήσετε ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖον Γ. Κολλάρου τὰ τεύχη ποῦ σὰς λείπουν.—κ. Χ. Ἀλεξ. Ἀσβεστοχώριον. Ἐπανέρχεσθε εἰς θέματα ποῦ ἔχουν χιλιοτραγουδηθῆ καὶ δὲν τὰ ἀνανεώσετε, δὲν τὰ παρουσιάζετε μ' ἕνα τρόπο δικό σας. Εἶναι δυνατόν νὰ μὴν ἔχετε διαβάσει στίχους γιὰ τὸ «νεκροκάντηλο» καὶ γιὰ «τὰ δύο γλυκὰ τῆς μάτια, ποῦ κάμαν τὴν καρδιά κομμάτια»; — κ. Σωτ. Θεοδ. Ἀλισσόν. Εἰς τοὺς στίχους σας σαφὴς ἡ ἐπίδρασις ἀπὸ τοὺς ποιητὰς ποῦ τραγουδοῦν τὴν ὁδὸν καὶ τὸν θάνατον. Ἐπειτα, πρέπει νὰ προσέχετε περισσώτερον εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ στίχου καὶ τὴν ἐκλογὴν τῶν λέξεων. Ἐκεῖνη ἡ «ἐκκωφαντικὴ σιγὴ» εἶναι ἰκανὴ νὰ καταστρέψῃ ἕνα ὁλόκληρον καλὸ ποίημα. Ἡ «Ἱστορία» τοῦ κ. Κ. ἄρχισε ἀπὸ τὸ 148ον τεύχος τοῦ 13ου τόμου. Ἀπευθυνθῆτε εἰς τὸ βιβλιοπωλεῖον Γ. Κολλάρου.—κ. Στ. Αὐγ. Σκόδραν. Ἐνῶ κατέχεσθε ἀπὸ τὴν διάθεσιν τῶν λογοτεχνῶν ποῦ ὀνειρεύονται τὴν «ἀπόδρασιν» εἰς ἄλλους τόπους καὶ θέλετε νὰ καλλιεργήσετε τὴν καθαρῶς λυρικὴν ποιησιν, χρησιμοποιεῖτε τὰς πλέον ἀντίποητικὰς ἐκφράσεις, ἰδίως στὸ «De Proitiniā» ποῦ εἶναι καὶ τὸ καλύτερον ἀπὸ τὰ τραγούδια σας. Ὅπωςδὴποτε, φαίνεται ὅτι ἔχετε νὰ πῆτε κάτι, πρέπει, λοιπόν, νὰ ἐργασθῆτε γιὰ νὰ βρῆτε τοὺς ἐκφραστικοὺς σας τρόπους.—Ἀγκίνισον. Κέρκυραν. Παρεξηγήσατε τὴν συζήτησιν ποῦ ἔγινε εἰς τὰς σελίδας μας. Ἡ «Νέα Ἐστία» δὲν λαμβάνει κριτρά, διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ὁποίων παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς γνωρίσετε τὴν διεύθυνσίν σας. Δέχεται εὐχαριστῶς τὴν ἐργασίαν τῶν φίλων τῆς καὶ τὴν κρίνει ἐντελῶς δωρεάν. Στὸ «Σπίτι», μερικοὶ καλοὶ στίχοι, ἀλλὰ τὸ εἶδος τοῦ ποιήματος ἀπαιτεῖ περισσότεραν τέχνην, ἀρτιωτέραν μορφήν.—κ. Μαν. Φιλ. Συμπαθητικὰ πρωτόλεια, ἀλλὰ τίποτε περισσώτερον. Προσπαθήσατε νὰ ἐσχάσετε μερικὰς σκέψεις καὶ ἐκφράσεις περὶ ἰδανικῶν κ.λ.π. ποῦ δίνουν ρητορικὸν τόνον στὸ ποίημα.—κ. Ε. Ἀντ. Ἡ συνέχεια μετριωτέρα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν. Δὲν ἀποκλείεται, ἐννοεῖται, νὰ μᾶς στείλετε μὲ τὸ ἄλλο ταχυδρομεῖο στίχους καλύτερους κι' ἀπὸ τοὺς πρώτους.—δ. Ἐλ. Κωτ. Ἡ ἀνανέωσις ἔγινε. Εὐχαριστοῦμεν.—κ. Μ. Τσατσ. Κοστανάκι. Διεβιβάσθησαν, ἀλλ' αἱ συνδρομαὶ ἀρχίζουν ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου καὶ 1ης Ἰουλίου, δηλ. ἀπὸ τὴν ἀρχὴν κάθε τόμου. Σὰς ἐνεγράψαμε, λοιπόν, ἀπὸ 1ης Ἰουλίου. Εἰς τὴν «Ὁμολογία» πολλοὶ ἀνησυχία, ἀλλὰ ὀλίγοι καλοὶ στίχοι. Ἐργασθῆτε.

H «ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ»